อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ความกลัวในวรรณกรรม: กรณีศึกษาเรื่องสั้น “สงบงงในดงงู”

สิริศิระ โชคทวีกิจ*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ความกลัวในเรื่องสั้น “สงบงงในดงงู” ด้วยทฤษฎีอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ทางภาษาศาสตร์ปริชานซึ่งใช้วิเคราะห์ทั้งรูปแบบภาษาทั่วไปและภาษาสร้างสรรค์ที่สื่อสารประสบการณ์ของมนุษย์ ผลวิจัยพบว่าอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ความกลัวได้รับการถ่ายโยงเป็น 14 ประเภท ได้แก่ 1) [ความกลัวคือป่าทึบ] 2) [ความกลัวคือใบไม้ร่วง] 3) [ความกลัวคือความอัปลักษณ์] 4) [ความกลัวคือการเลือกตั้ง] 5) [ความกลัวคือการคุมขัง] 6) [ความกลัวคือโรค] 7) [ความกลัวคือเชือก] 8) [ความกลัวคือความตาย] 9) [ความกลัวคืออวัยวะ] 10) [ความกลัวคือวัตถุ] 11) [ความกลัวคือจิตวิญญาณ] 12) [ความกลัวคือพิษ] 13) [ความกลัวคือมนุษย์] และ 14) [ความกลัวคืองู] ผลของการใช้อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ความกลัวแสดงให้เห็นว่าตัวละคร(มนุษย์) มีความกลัวที่หลากหลายมุมมองความคิด มโนทัศน์เหล่านี้สะท้อนถึงวิธีคิดในการเปรียบเทียบของการใช้ภาษาจริงในรูปแบบประเภทตัวบทวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น ทำให้เห็นถึงมิติลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างภาษา ความคิด กับตัวบท ได้อย่างเหมาะสม กล่าวคือ ตัวบทเป็นพื้นที่เพื่อการนำเสนอเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับวิถีปฏิบัติของมนุษย์ โดยมีการใช้อำนาจระหว่างสมาชิกในสังคมซึ่งเป็นชุมชนหนึ่งที่มีการเลือกตั้งประธานชุมชน สะท้อนการบริหารการจัดการด้านการเมืองท้องถิ่น แต่การปะทะต่อสู้ทำให้เกิดการแข่งขันผ่านการใช้ภาษาหาเสียงและตอบโต้สนทนา ขณะที่มีการ

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ติดต่อได้ที่: sirisira.c@rumail.ru.ac.th

สื่อสาร ความคิดที่มีการเปรียบเทียบเพื่อสนับสนุนและโจมตีปรากฏเป็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ที่เผยความกลัวมากกว่าความกล้าในสนามศึกเลือกตั้งของตัวละครหลักในเรื่องสั้นนี้ ซึ่งเป็นการเผยภาพแทนแห่งชีวิตจริง

คำสำคัญ: ความกลัว; อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์; ภาษากับความคิด; เรื่องสั้น; ความจริงกับจินตนาการ

Conceptual Metaphor of [FEAR] in Literary Work: A Case Study of the Short Story Entitled '/sa.ŋòp ŋōŋ nāj dōŋ ŋūu/' (Confused Calmness in Snakes' Wilderness)

Sirisira Chokthawikit*

Abstract

This research article aims to analyze the conceptual metaphor of [FEAR] in the short story named '/sa.ŋòp ŋōŋ nāj dōŋ ŋūu/' (Confused Calmness in Snakes' Wilderness) by means of the theory of conceptual metaphor in cognitive linguistics, which can be applied to analyze linguistic forms and features in both ordinary and creative language expressing human beings' experience. The findings were that the conceptual metaphors of [FEAR] could be divided into 14 categories: 1) [FEAR IS DENSE FOREST] 2) [FEAR IS LEAF FALL] 3) [FEAR IS UGLINESS] 4) [FEAR IS ELECTION] 5) [FEAR IS CONTROL] 6) [FEAR IS DISEASE] 7) [FEAR IS ROPE] 8) [FEAR IS DEATH] 9) [FEAR IS ORGAN] 10) [FEAR IS OBJECT] 11) [FEAR IS SOUL] 12) [FEAR IS VENOM] 13) [FEAR IS HUMAN], and 14) [FEAR IS SNAKE]. The effects of the use of conceptual metaphor show that the characters (human beings) have a wide variety of fears emerging from diverse worldviews. These conceptualizations, therefore, reflect the thought processes of comparison in the

* Assistant Professor, the Department of Thai and Eastern Languages, Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University, e-mail: sirisira.c@rumail.ru.ac.th

actual language used in a work in the literary genre the short story and make it possible to adequately see the relationships among the dimensions of language, thought, and text. That is to say, the text is a space for presenting events related to human activity involving the exercise of power among members of one society, which is a community in the process of electing a leader and thus shows the workings of local politics. Still, conflicts bring about competition which appears in the language of campaigning and conversational interchanges in which thoughts involving comparisons are communicated to lend support or launch attacks, and these appear in the form of conceptual metaphors, which, in the main character, evoke fear more than courage in the election battlefield and provide a true mirror of human life.

Keywords: Fear; Conceptual Metaphor; Language and Thought; Short Story; Truth and Imagination

1. บทนำ

การศึกษาเรียนรู้โลกของเราผ่านประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาเป็นสิ่งที่สมควรได้รับการใส่ใจเพื่อทบทวนวิธีคิดในการเลือกใช้ภาษาของมนุษย์ว่าเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้นได้ และแต่ละคนมีการเลือกใช้ภาษาแตกต่างกันแม้อยู่ในสังคมเดียวกัน ความคิดความอ่านที่เปรียบเทียบสิ่งต่าง ๆ เป็นวิธีการของมนุษย์ที่นำเสนอรายละเอียดและสร้างสีสัน เนื่องจากรูปภาษาที่ปรากฏนำเสนอเรื่องราวที่เกินจริง แต่ให้ความรู้สึกที่เฉียบคมชัดเจน ยกตัวอย่างเช่น การใช้ภาษาอธิบายในเนื้อข่าวของข่าวออนไลน์ CNN เรื่อง “What you need to know about coronavirus on Monday, July 20” โดย Ivana Kottasová (2020) ซึ่งใช้ภาษาเปรียบเทียบ คือ “Covid-19 survivors are discovering scary long-term effects of the disease. Strolls that feel like climbing Mount Everest.” ถอดความหมาย คือ ผู้รอดจากโรคโควิด-19 ยังคงหวาดกลัวโรคนี้อีกนาน ผู้คนเดินทอดน่องราวกับปีนไต่ขึ้นเทือกเขาสูงเอเวอเรสต์ มีใจความว่า แม้โรคร้ายระบาดหนักสร้างความกลัวให้ผู้คน แต่ผู้คนยังใช้ชีวิตอย่างค่อยเป็นค่อยไปและอย่างยากลำบาก สังเกตว่าการปีนเขากับโรคระบาดเป็นคนละวงความหมายที่ได้รับการเชื่อมโยงเพื่ออธิบายการใช้ชีวิต ดังนั้น การใช้ภาษาในชีวิตประจำวันไม่ใช่สิ่งที่ห่างไกลจากภาษาในวรรณกรรมที่มีการผลิตสร้างสรรค์ทางภาษากับความคิด ลักษณะดังกล่าวเรียกว่า “อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์” (Conceptual Metaphor) การใช้อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์มีความสัมพันธ์ร่วมกับการนำเสนอรูปภาษาเพื่อสื่อสารที่บรรจุเจตนา ความประสงค์ หรือการคาดหวังให้บางสิ่งสำเร็จผล สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องของวาทกรรมกับอำนาจ ในประเด็นนี้เองพึงประสานหลักการข้ามศาสตร์ที่เหมาะสมเข้ากันได้เพื่อวิเคราะห์ปรากฏการณ์สำคัญบางเรื่อง ดังที่ผู้วิจัยเกริ่นนำมาและนำพาสู่การวิเคราะห์ อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในเรื่องสั้นที่มีปัจจัยของสังคมวัฒนธรรมเข้ามาประกอบพิจารณา ได้แก่ อำนาจของมนุษย์ การสร้างภาษาเพื่อโต้ตอบกลายเป็นวาทกรรม การปรับประยุกต์ของผู้วิจัยสอดคล้องกับ เกรดี (Grady, 2007, p. 188) ที่วิพากษ์การใช้ภาษาเชิงเปรียบเทียบของมนุษย์ไว้ว่า “เป็นไปไม่ได้ที่ศึกษาเพียงโครงสร้างประโยคโดยปราศจากการวิเคราะห์ลักษณะร่วมด้านอรรถ

ศาสตร์คำศัพท์ (Lexical Semantics) รวมถึงวิธีการใช้กับการเข้าใจต่อโลกของเราและอุปลักษณ์เป็นหลักฐานสำคัญในการสร้างเส้นทางเดินเชื่อมสู่ศาสตร์แนวคิดหลักการอื่นๆ ซึ่งสะท้อนพื้นฐานของการรับรู้และนำไปสู่การกำหนดโครงสร้างทางระบบคิด (Neurological Organization)" โดยมีการอธิบายของ กีแรร์ตส์และคุ้ยเก้นส์ (Geeraerts & Cuyckens, 2007, p. 4) ที่แสดงทรรศนะอย่างเปิดกว้างว่าภาษาศาสตร์ปริชานมีความยืดหยุ่นและยินดีรับหลักการต่างๆ เข้าร่วมประสานวิเคราะห์ จึงไม่จำเป็นที่จะหยุดนิ่งเพียงหลักทฤษฎีเดียว

ความคิด ปริชาน และปรัชญาของมนุษย์เกิดจากประสบการณ์ที่รับรู้และเรียนรู้ความคิดที่ต้องการถ่ายทอดออกมาให้สังคม ผู้นำเสนอสามารถผลิตออกมาเป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียน หากเป็นภาษาเขียน ยังได้รับการปรับแต่งถ้อยข้อความการใช้ภาษาเป็นไปอย่างสร้างสรรค์ รูปแบบที่มีลักษณะเช่นนี้ ได้แก่ กวีนิพนธ์ บทละคร นวนิยาย นิทาน เรื่องสั้น เป็นต้น

เรื่องสั้นเป็นการเรียบเรียงและร้อยเรื่อง โดยมีแก่นเรื่องหลัก มีตัวละครสำคัญที่ดำเนินเรื่อง เค้าโครงเรื่องมีลำดับกระชับ เป็นวิธีการเก็บความคิดให้อยู่ภายในกรอบและขอบเขตตามวิถีของเรื่องราวที่สั้น แต่สร้างความเข้าใจได้เมื่ออ่านเนื้อหาท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ เรื่องสั้นเกิดขึ้นจำนวนมากเพื่อบ่งบอกความประสงค์ของนักประพันธ์หรือสะท้อนสังคมเชิงการต่อรอง อำนาจ อุดมการณ์ แม้กระทั่งมายาคติบางประการที่ซ่อนอยู่ กลวิธีทางภาษาที่สัมพันธ์กับวิธีการถ่ายทอดความคิดเชิงเปรียบเทียบ คือ อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็นเครื่องมือหนึ่งที่สำคัญในการวิเคราะห์เนื่องจากอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็นการมองโลกอย่างรอบด้านผ่านวงความหมายที่ได้รับการจัดเข้าเป็นประเภทของสมาชิกในสังคมแล้ว

เรื่องสั้นที่โดดเด่นด้านการเปรียบเทียบเรื่องหนึ่งคือ “สงบงงในดงงู” ของจันทรา รัศมีทอง (2559) ลักษณะสำคัญของเรื่องสั้นนี้ สิริศิระ โชคทวีกิจ (2562, น. 154-172) นำเสนอผ่านแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ สามารถนำมาอ้างอิงเชิงภาพรวมได้ดังนี้ เรื่องสั้น “สงบงงในดงงู” ถ่ายทอดการใช้อำนาจของสมาชิกในสังคม สังคมนั้นคือหมู่บ้านชุมชนที่ตัวละครอาศัย เรื่องสั้นนี้มีแก่นเรื่องเกี่ยวกับความกลัวในอำนาจของคนในสังคม เนื่องจากมีการเลือกตั้งประธานชุมชนระหว่างสองขั้ว

ได้แก่ อำนาจเก่าที่มีลุงเชิดศักดิ์ อดีตประธานหมู่บ้าน ที่นำเสนอนโยบายการสร้างสวนสาธารณะให้คนในหมู่บ้านพักผ่อนหย่อนใจ และอำนาจใหม่ นายบูรพา หนุ่มไฟแรงหัวก้าวหน้าที่นำเสนอการสร้างสนามกีฬาให้ทุกคนได้ออกกำลังกาย การต่อสู้กับการปะทะจึงเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงมิได้

ระหว่างเส้นทางการแข่งขันประชันการใช้ภาษาตอบโต้ทางการเมืองท้องถิ่นมีเหตุการณ์ที่สร้างความหวาดวิตกแก่คนในชุมชน กล่าวคือ ผู้ลงสมัครเลือกตั้งเบอร์สอง “บูรพา” เสียชีวิตจากการถูกงูกัด และงูที่อยู่ในความคิด ปริชานของลูกบ้านเป็นงูของลุงเชิดศักดิ์ ผู้สมัครเบอร์หนึ่ง การสร้างเค้าโครงประสบการณ์ (Schemata) ฝังหัวผู้คนไปแล้ว โดยไม่มีการตรวจสอบข้อเท็จจริงว่าเป็นงูของใครกันแน่ วาทกรรมตายในวัยหนุ่มได้เผยแพร่ขยายวงกว้างในชุมชน ผู้คนกลัวตายในความคิดที่ถูกซ่อนไว้ว่าห้ามแข็งข้อต่อลุงเชิดศักดิ์ผู้เลี้ยงงู มายาคติงูของผู้มีอำนาจทำได้ทุกอย่าง กล่าวคือ ไม่มีการค้นหาความจริงว่างูของลุงเชิดศักดิ์ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการทำร้ายผู้คนจริงหรือไม่ ก่อให้เกิดชุดความคิดลวงบังตาไปเสียก่อน หรือคนมากบารมีไม่ควรไปต่อสู้ด้วยนั่นเอง ทำให้อุดมการณ์ความก้าวหน้าของคนรุ่นใหม่ที่เป็นฝ่ายตรงข้ามกับลุงเชิดศักดิ์ได้สิ้นสุดลง

ประการสำคัญ ความกลัวที่มาจากถ้อยอุปลักษณ์ “งู” ในเรื่องสั้นนี้ ไม่ได้ทำลายการต่อสู้ทางประชาธิปไตยในสนามเลือกตั้งระดับชุมชน หากแต่ทำลายจิตวิญญาณของตัวละครชื่อ “ต้น” ที่ต้องการปลดปล่อยตนเองออกจากการคุมขังที่คล้ายกับการถูกบังคับมาตลอด ท้ายที่สุดกลับหนีไม่พ้นความกลัว “งู” ที่เลื้อยในสมองความคิด และระบบปริชานของเขาเอง นับเป็นการสร้างภาวะหลอนที่คอยหลอกตัวตนมาทั้งชีวิต อัตลักษณ์และพื้นที่จึงถูก “งู” ครอบครอง

การอธิบายข้างต้นเกี่ยวกับตัวละคร “ต้น” เกิดจากการอยู่ข้างบูรพา แต่กาเลือกเบอร์หนึ่ง หลังบูรพาตายจากไป เพราะ “งู” ตัวนั้น ตัวที่ตัวละครชื่อ “ต้น” สร้างขึ้นมาเอง “งู” เป็นรูปภาษาที่สามารถดึงภาพร่างในความคิด/ประสบการณ์ของมนุษย์ออกมาได้ว่าเป็นสัตว์เลื้อยคลาน รูปลักษณ์น่ากลัว บ้างมีพิษบ้างไม่มีพิษ ก็ถูกฝังกลบโดยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นงูพิษ เมื่อพบเจอ และพิษงูทำให้ตายได้ วงความหมายนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ได้รับการนำมาเปรียบเทียบก่อให้เกิดเป็นถ้อยอุปลักษณ์เพื่อ

สร้างอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ออกมา ดังนั้น ในงานของผู้วิจัยจึงศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ที่สร้างความกลัวให้แก่มนุษย์ขึ้นมาผ่านแหล่งข้อมูลประเภทเรื่องสั้น ซึ่งมีประโยชน์ในการเรียนรู้ความกลัวของมนุษย์ว่ามีความหลากหลายและมีวิธีคิดใดที่สร้างการเปรียบเทียบให้รู้สึกถึงความกลัวออกมา แม้เป็นผลผลิตทางวรรณกรรมแต่ย่อมสะท้อนปริชานของมนุษย์ที่สร้างสรรค์ผ่านการใช้ภาษา

2. จุดประสงค์

เพื่อศึกษาวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับความกลัวที่ปรากฏในเรื่องสั้น “สงบงงในดงงู” ความกลัวที่ปรากฏผ่านเรื่องสั้นสามารถสะท้อนระบบความคิดเชิงเปรียบเทียบของมนุษย์

3. คำถามวิจัย

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับความกลัวในเรื่องสั้น “สงบงงในดงงู” สะท้อนระบบความคิดที่เป็นวงความหมายต้นทางซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับความหมายปลายทางมีอะไรบ้าง และถ่ายโยงมโนทัศน์อย่างไร

4. สมมติฐาน

ความกลัวในเรื่องสั้น “สงบงงในดงงู” ได้รับการอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับสัตว์ เนื่องจาก โดยเบื้องต้นการกำหนดชื่อของเรื่องสั้นมีผลนำทางให้ผู้อ่านเข้าใจตามเช่นนั้น วงความหมายต้นทางอาจเป็นงูหรือสัตว์ต่างๆ

5. วิธีการดำเนินการวิจัย

5.1 ในงานศึกษานี้กำหนดแหล่งข้อมูลเรื่องสั้น “สงบงงในดงงู” เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของความเปรียบตามแนวคิดทฤษฎีอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ ซึ่งเป็นแนวทางภาษาศาสตร์ปริชาน (Cognitive Linguistics) ตามวิธีคิดของเลคอฟกับจอห์สัน (Lakoff & Johnson, 2003/1980) และโคเวกเซส (Kövecses, 2010)

5.2 ผู้วิจัยอ่าน สำรวจ และนำรูปภาษาที่มีถ้อยอุปลักษณ์ (Metaphorical Expression) ที่เกี่ยวกับความกลัวในตัวบทเรื่องสั้นดังกล่าวมาคัดเลือกด้านคำแสดงอารมณ์กลัว ด้วยขั้นตอนของการระบุพิสูจน์อัตลักษณ์ของ อุปลักษณ์ตามแนวทางของกลุ่ม PRAGGLEJAZ (2007) ได้กำหนดวิธีการที่เรียกว่า “กระบวนการพิสูจน์อุปลักษณ์” (Metaphor Identification Procedure - MIP) ดังนี้

1. อ่านตัวบททั้งหมดให้เข้าใจภาพรวม ขั้นตอนนี้ตรงกับการอ่านแบบละเอียด (Explication/close Reading) ในภาษาศาสตร์ประยุกต์ด้านการสอนภาษาและวรรณคดีศึกษา

2. ตรวจสอบหน่วยทางคำศัพท์ในตัวบท

3. การแยกแยะระหว่างความหมายตรงตัวกับความหมายเปรียบเทียบ

3.1 หน่วยทางคำศัพท์แต่ละคำในตัวบทมีความหมายตามบริบท คือ การนำไปใช้ให้สัมพันธ์กับสถานการณ์ อธิบายสิ่งที่มาก่อนหลังของหน่วยคำศัพท์นั้น

3.2 ให้ตรวจสอบแต่ละหน่วยคำศัพท์ว่ามีความหมายพื้นฐานในบริบทอื่นๆ ด้วยหรือไม่ ลักษณะของความหมายพื้นฐานมีดังนี้

- เป็นรูปธรรม คือง่ายต่อการสัมผัสให้ได้มากที่สุด
- สัมพันธ์กับการกระทำของร่างกาย
- กระจ่าง ไม่คลุมเครือ
- เป็นความหมายเชิงประวัติดั้งเดิม

ความหมายพื้นฐานจะไม่ใช่ความหมายที่มีค่าความถี่ของการใช้มากที่สุด นั่นหมายความว่าเป็นความหมายที่เฉพาะต่อบริบทนั้น เมื่อพิจารณาไม่ใช่ความหมาย

พื้นฐานก็มีแนวโน้มเป็นความหมายที่เกิดจากการอุปลักษณ์

3.3 ถ้าหน่วยทางคำศัพท์นั้นมีความหมายพื้นฐานร่วมสมัยมากกว่าบริบทอื่นๆ จะตัดสินได้ว่าเป็นความหมายเชิงบริบท แต่สามารถทำความเข้าใจร่วมกับความหมายพื้นฐานนั้นๆ ด้วย

4. เมื่อทดสอบความหมายของหน่วยทางคำศัพท์แล้วว่าไม่ใช่ความหมายพื้นฐาน สามารถจัดเป็นอุปลักษณ์

5.3 พิจารณาคุณสมบัติทางความหมาย (Attribute) ที่เป็นความหมายตามพจนานุกรมร่วมด้วยจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556) ซึ่งในกระบวนการขั้นนี้เป็นสิ่งที่ สตีน[1] และคณะ (Steen et al., 2010) ได้เพิ่มเติมปรับปรุงเกณฑ์การพิสูจน์อุปลักษณ์ทางภาษาศาสตร์ (MIPVU) ที่ต้องการทำความเข้าใจกระจ่างต่อคำศัพท์ที่เลือกพิจารณา เสมือนว่าต้องอ่านตีความทุกคำ หรือการอ่านวิเคราะห์แบบละเอียด (Close Reading) เพราะบางคำมีลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางความหมายมาแต่อดีต แล้วความหมายพื้นฐานที่แท้จริงของคำนั้นคืออะไร เท่ากับเป็นการนำภาษาศาสตร์เชิงประวัติ (Historical Linguistics) เข้ามาเกี่ยวข้อง

5.4 ผู้วิจัยวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับอารมณ์กลัวจากถ้อยอุปลักษณ์ ดังต่อไปนี้

5.4.1 แสดงอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับความกลัวแต่ละประเภท พร้อมยกตัวอย่างถ้อยอุปลักษณ์ประกอบกับการอ้างอิงแหล่งที่มาผ่านรูปภาษาที่ใช้

---

[1] ผู้วิจัยถ่ายถอดอักขรวิธีไทยของชื่อภาษาอังกฤษ “Steen” ว่า “สตีน” ไม่ถือเป็นคำหยาบตามความรู้สึกแบบคำต้องห้าม (Taboo) เนื่องจากกฎทางสัทศาสตร์ของเจ้าของภาษาระบุเสียงหยุดกัก-พ่นลม (Plosive-aspirated) เมื่อได้รับอิทธิพลของกลุ่มเสียงแทรกเสียด/เสียงอุสุม (Sibilant) เช่น เสียง /s/ ซึ่งเป็นเสียงเสียดแทรก (Fricative) เสียงของหยุดกัก-พ่นลมจะลดการพ่นลม (De-aspiration) ดังนั้น เสียงที่พ่นลมของกลุ่มหยุดกัก ได้แก่ /ph, th, kh/ จะกลายเป็น /p, t, k/ ในคำว่า “Steen” ผู้วิจัยจึงเลือกอักษรของพยัญชนะ <ต> ที่ออกเสียงคล้ายกับการลดการพ่นลมของเสียง /th/ → /t/ ในภาษาอังกฤษเพื่อให้ใกล้เคียงในการออกเสียงมากที่สุด โดยไม่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางสังคมประเด็นคำหยาบหรือคำต้องห้ามแต่ประการใด

ถ้อยอุปลักษณ์พิจารณาจากสิ่งที่นำมาเปรียบหรือหมวดหมู่ความหมายต้นทางซึ่งใช้เพื่อกล่าวเกี่ยวกับอาการกลัว เช่น คำว่า “ปอดแหก ขวัญผวา ขวัญบิน เสียขวัญ ขวัญหาย ใจหาย” จัดอยู่ในอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ความกลัวคืออวัยวะร่างกาย] เนื่องจากมีคำแสดงส่วนประกอบส่วนหนึ่งของชีวิตและร่างกายมนุษย์

5.4.2. อุปลักษณ์ตามแนวทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน ต้องอธิบายแสดงกระบวนการการถ่ายโยงความหมาย ซึ่งพิจารณาจากรูปภาษาที่ใช้ปัจจุบัน การเปรียบเทียบโครงสร้างทางภาษากับรูปภาษาที่มีคำเชื่อม[2] และไม่มีคำเชื่อม ถ้าไม่พบคำเชื่อมเพื่อแสดงอุปลักษณ์ จำเป็นต้องนำหลักการกระบวนการถ่ายโยงทางความหมายมาพิจารณาตัดสินว่าเป็นอุปลักษณ์หรือไม่

5.5 สังเคราะห์ผลวิเคราะห์ อภิปราย สรุป และเสนอแนะ อนึ่งความสำคัญของการนำเสนอผลวิเคราะห์ ผู้วิจัยนำเสนออุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ตามลำดับการวิเคราะห์ที่ได้ ไม่จำเป็นต้องเรียงลำดับตามค่าความถี่ที่พบอุปลักษณ์ใดมากน้อยที่สุด เนื่องจากการอธิบายเรียงลำดับเชิงพรรณนาเฉพาะลำดับเป็นการให้รายละเอียดที่กระจ่างชัดเจน และผู้วิจัยนำเสนออุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ที่พบผ่านการให้ตัวอย่างเพียง 1 ตัวอย่างต่อการวิเคราะห์วิจัยทีละ 1 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ เหตุเพราะการอธิบายชนิดลุ่มลึกเป็นการเปิดเผยโครงร่างที่เก็บเป็นประสบการณ์ของมนุษย์ที่มีการเปรียบเทียบกับทุกบริบท ทำให้มีความละเอียดลึกซึ้งแล้วตามแนวคิดภาษาศาสตร์ปริชาน

---

[2] คำเชื่อม หมายถึง หน่วยทางภาษาที่ทำหน้าที่ประสานระหว่างหน่วยทางภาษาอื่นๆ ที่แวดล้อม คำเชื่อมได้แก่ คำว่า “เป็น” และ “คือ” บางแหล่งข้อมูลได้กำหนดให้คำว่า “เท่า” เป็นคำเชื่อมอุปลักษณ์ ในงานวิจัยไม่นับพิจารณา เนื่องจากการเปรียบเทียบมิสามารถทำให้เกิดความเท่าเทียมหรือเสมอกันได้ เป็นเพียงการเปรียบเชิงคาดคิดว่าคล้ายคลึงกันให้ได้มากที่สุด

6. ทบทวนทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ไอ เอ ริชาร์ด (I. A. Richards, 1936) ผู้สร้างแนวทางนวิจารณ์หรือการวิจารณ์แนวใหม่ (New Criticism) ให้วรรณกรรม โดยการนำเสนอหลักการ 3 หลักการ ได้แก่ 1) ตัวตั้งต้น (Tenor) หมายถึง ความคิดที่ต้องการอธิบายให้เกิดการเข้าใจ 2) ตัวนำไปเปรียบ (Vehicle) หมายถึงความคิดที่ไปเปรียบเชื่อมโยงใช้อธิบายตัวตั้งต้น และ 3) พื้นฐานร่วม (Ground) หมายถึง คุณลักษณะร่วมกันระหว่างตัวตั้งต้นและตัวนำไปเปรียบ หลักการของริชาร์ด นำไปสู่กระบวนการตีความเชิงจิตวิทยาต่ออุปลักษณ์ทางวรรณกรรม ซึ่งเป็นการยืนยันว่า ทุกความคิดเป็น อุปลักษณ์ และความหมายซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในหน้าที่ของบริบท แนวคิดของริชาร์ดนี้เป็นจุดเริ่มต้นของแนวทางปริชานที่ปัจจุบันมุ่งหมายใช้ระบบปริชานเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งตัวตั้งต้นจะเทียบเท่ากับความหมายปลายทาง (Target) กับตัวนำไปเปรียบ คือ ความหมายต้นทาง (Source) ตามที่เลคอฟกับจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980) นำเสนอไว้ หรือสอดคล้องกับความคิดของ ริเกอร์ (Ricoeur, 1977) ที่ได้วางการสร้างมโนทัศน์ในแนวทางการตีความวรรณกรรม (Hermeneutic Account of Literary Mimesis) เป็นการแสดงให้เห็นอุปลักษณ์จากกระบวนการวาทศาสตร์ไม่ได้เป็นเพียงภาพแทนของเรื่องแต่งที่สะท้อนมโนทัศน์ระหว่างโลกกับการกระทำของมนุษย์ แต่ยังมุ่งเน้นวงมโนทัศน์ด้านจินตนาการเช่นกัน กล่าวคือ โลกแห่งเรื่องแต่ง(เรื่องเล่า)ได้เปิดเผยมุมมองทางวรรณกรรมออกมาในการอธิบายความเข้าใจต่อโลกจริง การอธิบายซ้ำให้แก่โลกจริงเป็นสิ่งที่เรียกว่า “อุปลักษณ์” ซึ่งเกิดจากหลักการของเป้าหมาย (Target เป็นสิ่งเดียวกับ Tenor) ที่ได้รับการนำเสนอผ่านมุมองศา (Angle เป็นสิ่งเดียวกับ Vehicle)

เลคอฟกับเทอร์เนอร์ (Lakoff & Turner, 1989) ได้กล่าวอ้างถึงอุปลักษณ์ทางวรรณกรรมทั้งหมดเป็นลักษณะเฉพาะสำคัญ กล่าวคือภาษากวีได้สร้างอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ที่พบเห็นเช่นเดียวกับการใช้ในภาษาชีวิตประจำวัน แต่มีการแปรเชิงสร้างสรรค์ที่แตกต่างกันในอุปลักษณ์เหล่านั้น ยิ่งไปกว่านั้นมีการตั้งประเด็นว่าภาษาทางวรรณกรรมสามารถขยายหรือนำอุปลักษณ์ในชีวิตประจำวันไปใช้และพัฒนาใน

วิถีที่ไม่ได้เป็นไปตามขนบ คำถามเกิดจากการมุ่งเน้นไปที่ลักษณะเหมาะสมเพียงพอต่อการวิเคราะห์หรือไม่ ทำให้เกิดวงมโนทัศน์ที่แตกต่างกันในกระบวนการดังกล่าว ซึ่งเรียกว่า “การขยายความ การอธิบายความ การตั้งคำถาม และการแต่งสร้าง” (Extending, Elaborating, Questioning and Composing) เหล่านี้เป็นหลักการในการศึกษาอุปลักษณ์ทางวรรณกรรมปรากฏในบริบททางวรรณกรรม คือเป็นความคิดที่ได้รับการสร้างสรรค์ขึ้นมาโดยเฉพาะทั้งในแง่ความสัมพันธ์ของมโนทัศน์ความคิดและภาษาศาสตร์ (Conceptually and Linguistically)

อุปลักษณ์แยกตัวออกมาจากกวีศาสตร์และวาทศาสตร์ในยุคอริสโตเติล (Aristotle) ด้วยมุมมองของปริชานที่เข้ามามีบทบาทมากขึ้น และเกี่ยวกับความคิดของมนุษย์ที่มีต่อประสบการณ์ โดยเฉพาะในวิถีชีวิตประจำวัน ทำให้การศึกษาอุปลักษณ์ในบริบททางวรรณกรรมเสื่อมถอยลง สตีน (Steen, 1994) ถือว่าได้ค้นพบและนำเสนอมิติลักษณะของอุปลักษณ์ทางวรรณกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อหาความแตกต่างระหว่างอุปลักษณ์ในวรรณกรรมกับอุปลักษณ์ที่ปรากฏในปริจเฉท/สัมพันธสาร/ตัวบท (Discourse/text) ประเภทอื่นๆ การศึกษาวิจัยของเขากลายเป็นหลักการสำคัญในการแยกแยะระหว่างแนวทางวิพากษ์กับขนบวรรณกรรม ซึ่งเป็นงานที่อธิบายปรากฏการณ์เชิงประจักษ์หรือพิสูจน์ได้ และเหมาะสมต่อผู้อ่านที่ไม่ใช่มืออาชีพ นับว่าการศึกษาเกี่ยวกับอุปลักษณ์ในวรรณกรรมกลับมาฟื้นฟูอีกครั้ง แต่มีหลักการขั้นตอนอย่างเป็นระบบ

สตีน (Steen, 1994) ยืนยันผลวิจัยว่าการเปรียบเทียบการตอบสนองของผู้อ่านต่ออุปลักษณ์ทั้งในตัวบทวารสารสื่อสารมวลชนกับวรรณกรรม โดยพบลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์อุปลักษณ์ได้แก่ 1) มุ่งเน้นไปที่ อุปลักษณ์ หมายถึงต้องทราบให้ได้ก่อนว่าถ้อยภาษาใดเป็นอุปลักษณ์ 2) จึงนำมาสู่การระบุพิสูจน์ความเป็นอุปลักษณ์อย่างชัดเจน 3) ประเมินค่าอุปลักษณ์เหล่านั้นตามเกณฑ์สุนทรียศาสตร์ 4) ตีความอุปลักษณ์เหล่านั้นโดยการอ้างอิงจากเจตนาของผู้แต่ง ในกรณีนี้ผู้วิจัยเห็นด้วยส่วนหนึ่ง คือ กวี/ผู้ประพันธ์เป็นสมาชิกผู้ใช้ภาษาในสังคมจึงจำเป็นต้องค้นหาลักษณะร่วมกับการใช้ภาษาในภาพรวมของสมาชิกคนอื่นๆ และลักษณะเฉพาะของกวี เนื่องจากแม้เป็นเพียงส่วนเฉพาะของคนเดียว แต่เมื่อได้รับความนิยมอาจกลาย

เป็นอุปลักษณ์ที่ผู้อื่นใช้ตามภายหลังได้ ส่วนข้อเห็นต่าง คือ หากผู้ประพันธ์เสียชีวิต ต้องอาศัยลักษณะร่วมทางภาษากับช่วงเวลาของผู้ประพันธ์เพื่อพิจารณาบริบทว่าถ้อยภาษานั้นเป็นอุปลักษณ์หรือไม่ และ 5) นำเสนออุปลักษณ์เหล่านั้นให้แสดงหน้าที่ซ้ำหลังจากการอ่านตีความ หมายถึง ถ้อยภาษานั้นถ้าเป็นอุปลักษณ์จริงโดยสมบูรณ์จะปรากฏรูปภาษาเดิมที่แสดงความเป็นอุปลักษณ์เช่นนั้นตลอด โดยที่ไม่จำเป็นต้องเป็นอุปลักษณ์ที่มีการใช้ในที่ใดมาก่อน ผู้ประพันธ์สามารถผลิตคิดมโนทัศน์ในการเปรียบเทียบใหม่ได้ กระบวนการของสตีนเป็นการเปิดโอกาสให้แก่นักวิจารณ์และผู้เรียนรู้ภาษากับวรรณกรรมได้ประยุกต์อย่างสะดวก และมีความยืดหยุ่นในตัว

แฮริสัน (Harrison, 2017, p. 2) ชี้แจง สนับสนุน และส่งเสริมการวิจัยด้านไวยากรณ์กับภาษาศาสตร์ปริชานในตัวบทวรรณกรรมอย่างประสานกันด้วยดี โดยบูรณาการซึ่งไม่แบ่งแยกระหว่างภาษาศาสตร์กับวรรณกรรมออกจากกันโดยไร้เหตุผล สิ่งที่แฮริสัน ได้วิจัยจนก่อเกิดวิธีคิดโดยสรุป ดังนี้

> *"If CG is truly usage-based, it should be directly applicable to the language of literature. Literature is certainly a 'use of language', linguistically encoded by the particular choices made by, and through the competence of, an author."*

ข้อความดังกล่าวถอดความได้ว่าไวยากรณ์ปริชาน (CG) เน้นการใช้ในบริบทจริงผ่านรูปภาษา ดังนั้น รูปภาษาในวรรณกรรมเป็นสิ่งสมควรได้รับการศึกษา วิเคราะห์ และวิจัย อีกทั้งวรรณกรรมเป็นรูปแบบของการใช้ภาษาอีกรูปแบบหนึ่งสามารถได้รับการถอดรหัสหรือดึงข้อมูลด้านการเลือกสรรภาษา ตลอดจนศักยภาพวิธีคิดและปริชานของนักประพันธ์ออกมาได้ คำอธิบายของแฮริสันสร้างกำลังใจและวางรากฐานการวิจัยภาษาศาสตร์ปริชานต่อตัวบทวรรณกรรมได้อย่างลึกซึ้งซึ่งนำไปปฏิบัติใช้ต่อได้

สำหรับการศึกษาการสร้างสรรค์อุปลักษณ์ในวรรณกรรมของการักชิโอโล (Caracciolo, 2017) ใช้วิธีการอ่านตีความโดยละเอียด (Close Reading) ต่อตัวบทแต่ละตัวบท ในปัจจุบันไม่ว่าจะศึกษาวรรณกรรมอะไรก็หนีไม่พ้นกระบวนทัศน์ทางปริชาน ซึ่งแนวทางนี้ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญและการเข้าถึงต่อตัวบทได้อย่างครบถ้วน และได้เนื้อหาลงลึก อันเป็นประโยชน์ต่อการวิพากษ์ภาษากับความคิดการสะท้อนสังคมที่ปรากฏในเรื่องสั้นของผู้วิจัย

การักชิโอโล (Caracciolo, 2017) ได้ศึกษาวิจัยอุปลักษณ์เป็นตัวอย่างของการทำให้เด่นเป็นพื้นหน้าทางวัจนลีลา (Stylistic Foregrounding) หรือการเบี่ยงเบนที่สร้างสรรค์จากภาษาปกติซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของตัวบททางวรรณกรรม โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะประสานอุปลักษณ์ทางวรรณกรรมกับภาษาศาสตร์ วัจนลีลาศาสตร์ และวรรณกรรมศึกษา รวมถึงทฤษฎีเรื่องเล่า อุปลักษณ์สร้างสรรค์ในวรรณกรรมจากนวนิยายเรื่อง “Under the Skin” ของเฟเบอร์ (Faber) ปี 2000 มีตัวละครหลักชื่ออิเซอร์ลี (Isserley) ที่เฝ้ามองชายหนุ่ม 2 คนเดินฝ่าสายฝนที่ตกหนัก ทั้งสองคนเป็นผู้เดินเท้ากลับบ้าน เนื้อตัวเปียกปอนเป็นเหมือนมันฝรั่งที่ปอกเปลือก (looked like a couple of peeled potatoes) และสองมือโอบอุ้มเหมือนกระดาษฟอยล์สีเขียวสะท้อน (their hands seemed gloved in bright green foil) ซึ่งเป็นอุปมา (simile – ซึ่งพิจารณาการใช้คำเชื่อมของคำว่า “like” และ “seemed”) จนกระทั่งไปสู่การสร้างอุปลักษณ์ในประโยคสุดท้าย คือคำว่า “กลืนลงคอ” (swallowed up) และ “น้ำซุปสีเทาของสายฝน” (the grey soup of the rain) เมื่อผู้อ่านอ่านตัวบทดังกล่าวอาจจะเลยหรือไม่ทันสังเกตว่ามีการใช้กลวิธีการเปรียบเทียบ เพราะมองว่าเป็นภาษาที่ใช้และรับรู้ได้ทันทีสำหรับเจ้าของภาษาเอง ซึ่งกลวิธีที่ใช้ในตัวบทที่กล่าวมาอยู่ในวงความหมายของอาหาร โดยนำเสนอร่างกายมนุษย์เป็นสิ่งที่กินได้ ห่อหุ้มด้วยกระดาษฟอยล์ได้ แม้กระทั่งนำไปล้างรินด้วยน้ำซุปที่ถูกเปรียบเทียบกับสายฝน อีกตัวอย่างหนึ่งซึ่งพิจารณาภาพสะท้อนการเชื่อมโยงของการเปรียบเทียบและประโยคข้างล่างนี้เพื่อเห็นความต่างของความหมายตรงตัวกับเชิงอุปลักษณ์ ดังนี้

การเปรียบเทียบเชิงกายภาพระหว่าง ภาพที่ 1. เรือจอดนิ่ง และภาพที่ 2. คนยืนนิ่ง
ภาพที่ 1. เรือจอดนิ่ง สืบค้นจาก
https://www.flickr.com/photos/shankaronline/49840484502
และภาพที่ 2. คนยืนนิ่ง สืบค้นจาก https://vectorified.com/man-standing-vector

	การวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปภาษาเชิงอุปลักษณ์			
ต้นฉบับ	My ship stands here.			
การแยกหน่วย	my	ship	stands	here
แปลคำต่อคำ	ของฉัน	เรือ	ยืน	ที่นี้
แปลตรงตัว	เรือของฉันยืนที่นี้			
แปลเอาความ	ฉันจอดเรือที่นี้			
การเทียบรูปภาษา	My ship stands here.	เรือของฉันยืนที่นี้	ฉันจอดเรือที่นี้	

คำกริยา “ยืน-stand” เป็นถ้อยอุปลักษณ์ เพราะการพักเรือที่เป็นมโนทัศน์เฉพาะเปรียบเป็นการยืนที่เป็นมโนทัศน์ทั่วไป แสดงว่ามีการนำมโนทัศน์ที่เป็นรูปธรรมเห็นชัดกว่า (ทั่วไป˚ จะเป็นวงความหมายต้นทาง) ไปอธิบายมโนทัศน์ที่เป็นรูปธรรมน้อยกว่า (เฉพาะ˚ จะเป็นวงความหมายปลายทาง) การนำกิริยาอาการท่าทางของมนุษย์ถ่ายโอนไปสู่การจอดพักยานพาหนะ ทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดตามได้อย่างชัดเจน เนื่องจากนำประเด็นเรื่องการเคลื่อนของร่างกาย (Embodiment) ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานในการสร้างประสบการณ์และกลายเป็นภาพร่างหรือเค้าโครงในความทรงจำพร้อมที่นำออกมาใช้เปรียบเทียบ

โคเวกเซส (Kövecses, 2010) ได้อธิบายองค์ประกอบของการถ่ายโยงเชิงเปรียบเทียบว่าความหมายต้นทาง (Source Domain) เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความเข้าใจต่อความหมายปลายทาง (Target Domain) ซึ่งความหมายปลายทางเป็นสิ่งเข้าใจ

ยากหรือมีลักษณะนามธรรมมากกว่าความหมายต้นทาง กล่าวอีกนัยหนึ่ง ความหมายต้นทางมีลักษณะรูปธรรมมากกว่านั่นเอง ยกตัวอย่าง “We’re at a crossroad.” (เรามาถึงทางแยกแล้ว) We can’t turn back now. (เรากลับไปไม่ได้แล้ว) รูปภาษาหรือถ้อยสื่อสารเหล่านี้มักใช้กล่าวตอนภาวะความรักล้มเหลว เลิกรา และลาร้าง พิจารณาจากถ้อยอุปลักษณ์ที่พบระดับคำหรือวลี ได้แก่ ‘at a crossroad’ ผู้กล่าวไม่ได้อยู่ที่ทางแยกจริงในค่าความจริงเชิงกายภาพ หรือ ‘turn back’ ผู้กล่าวไม่ได้เดินหรือขับรถกลับจริง แต่ทั้งถ้อยอุปลักษณ์ ‘at a crossroad’ กับ ‘turn back’ เป็นรูปภาษาที่อยู่ในวงมโนทัศน์การเดินทาง ดังนั้น [ความรักคือการเดินทาง] ‘[LOVE IS JOURNEY]’ ความคิดเชิงเปรียบนี้เป็นอุปลักษณ์ซึ่งกล่าวถึง “ความรัก” โดยการเปรียบเทียบกับ “การเดินทาง” ดังนั้น [การเดินทาง] เป็นมโนทัศน์ของความรัก

การทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมาข้างต้นเกี่ยวกับอุปลักษณ์ทางวรรณกรรม พบว่าอุปลักษณ์ทางวรรณกรรมคืออะไรกันแน่ คำตอบที่ได้เป็นไปได้อยู่สามทาง ประการแรก สามารถโต้ประเด็นได้ว่าอุปลักษณ์ทางวรรณกรรมเป็นลักษณะที่สร้างสรรค์ขึ้นมาเฉพาะ และมีความแตกต่างจากอุปลักษณ์ในภาษาปกติ มุมมองนี้ในแนวคิดของรูปแบบนิยม (Formalism) (Lee, 2018) ที่ศึกษาภาษาวรรณกรรมได้รวมถึงการเบี่ยงเบนของการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันให้เด่นออกมา ประการที่สอง สามารถคิดเห็นได้ว่าอุปลักษณ์ทางวรรณกรรม เป็นเพียงอุปลักษณ์ที่เกิดขึ้นในบริบทของวรรณกรรมเท่านั้น ยกตัวอย่างเช่นในกวีนิพนธ์และเรื่องสั้น ซึ่งอาจถือว่าเป็นเรื่องปกติที่พบเห็นในประเภทตัวบทเหล่านั้น ประการสุดท้ายเป็นที่เข้าใจได้ว่าการอ่านตีความทางวรรณกรรมเป็นการปฏิบัติเฉพาะสำหรับทัศนคติของผู้อ่าน อุปลักษณ์ทางวรรณกรรมเป็นอุปลักษณ์ที่เข้าถึงด้วยวิธีการเฉพาะ ซึ่งแตกต่างจากอุปลักษณ์ในบริบทอื่นๆ การโต้ประเด็นเหล่านี้เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ซึ่งหมายถึงการใช้แนวทางหรือทฤษฎีที่แตกต่างกัน ก็ย่อมมุ่งเน้นความต่อเนื่องหรือสภาวะที่ไม่ต่อเนื่องที่แตกต่างกัน ระหว่างอุปลักษณ์ในวรรณกรรมและอุปลักษณ์ที่พบในภาษาชีวิตประจำวัน

7. ผลวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับอารมณ์กลัวในเรื่องสั้น “สงบงงในดงงู” ด้วยทฤษฎีอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ตามแนวภาษาศาสตร์ปริชาน พบว่าสามารถจัดกลุ่มอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ได้ 14 ประเภท ได้แก่ [ความกลัวคือป่าทึบ] [ความกลัวคือใบไม้ร่วง] [ความกลัวคือความอัปลักษณ์] [ความกลัวคือการเลือกตั้ง] [ความกลัวคือการคุมขัง] [ความกลัวคือโรค] [ความกลัวคือเชือก] [ความกลัวคือความตาย] [ความกลัวคืออวัยวะ] [ความกลัวคือวัตถุ] [ความกลัวคือจิตวิญญาณ] [ความกลัวคือพิษ] [ความกลัวคือมนุษย์] และ [ความกลัวคืองู]

1) [ความกลัวคือป่าทึบ] ดังตัวอย่าง “ต้นไม้ที่เห็นดูรกเรื้อจนน่ากลัว” ต้นไม้ที่หนาแน่นเป็นป่าดงดิบ เป็นมโนทัศน์ที่มีคุณสมบัติเกี่ยวกับภาวะอัดแน่น ยากที่จะหาทางออก มีแต่สิงสาราสัตว์ ซึ่งเป็นวงความหมายต้นทางเพื่ออธิบายสภาวะของความกลัวที่เป็นความหมายปลายทาง หากพิจารณาเบื้องต้นพบว่ารูปภาษาอ่านแล้วตีความได้ตรงตัว แต่ภาวะความกลัวเกิดจากภาวะความคิดที่เกี่ยวพันเปรียบเทียบกับสภาพรกของต้นไม้ที่ขึ้นหนาแน่น

1 ความกลัวคือป่าทึบ

ความหมายต้นทาง	การถ่ายโยง	ความหมายปลายทาง
การกักขัง	→	การกำหนดขอบเขตให้เกิดความรู้สึกอึดอัด
การบังคับ	→	ภาวะครอบงำความรู้สึก
ผู้คุม	→	ความรู้สึกครอบงำตลอดเวลา
นักโทษ/ผู้ถูกคุมขัง	→	คนที่มีความกลัว

2) [ความกลัวคือใบไม้ร่วง] ดังตัวอย่าง “เพราะยังสยดสยองต่อเหตุการณ์... ผลพวงที่ก่อขึ้นก่อนหน้านั้น ร่วงกราวลงมาในหัวผมอีกจนได้” ความกลัวที่น่า

สยดสยองถูกเปรียบถ่ายโยงด้วยการปลิดหลุดจากขั้วกิ่งก้านของใบไม้ที่ร่วงหล่นอย่างพรั่งพรูลงมาที่พื้น ซึ่งสภาพดังกล่าวอยู่ในมโนทัศน์ของมนุษย์ที่มีประสบการณ์พบเห็นใบไม้แห้งกรอบ เกลื่อนกราดไปทั่วพื้นใต้ต้นไม้โดยรอบ สภาวะที่ใบไม้แห้งถูกลมฤดูหนาวพัดโกรกจนร่วงตกลงมาทำให้เห็นถึงลักษณะที่ไม่น่ามอง เช่นเดียวกับความกลัวที่เกิดขึ้นในใจ

สภาวะของใบไม้เหี่ยวแห้งหลุดออกจากขั้วสร้างความรู้สึกว้าเหว่ ว้าวุ่น พร้อมโรยราไปตามการหล่นลงพื้นเสมือนสภาวะที่หยุดนิ่งถึงจุดสิ้นสุด นำพาไปสู่การเชื่อมโยงของความตายที่หมดลมหายใจ ก่อให้เกิดความกลัวขึ้นมาในเค้าโครงแห่งภาพร่างของมนุษย์ และมนุษย์หลายคนมีประสบการณ์พบเห็นทั้งความเป็นจริงของกายภาพที่ธรรมชาติสร้างให้ใบไม้ปลิดหลุดร่วงลงมา กับการล่วงลับแห่งชีวิตของสมาชิกในครอบครัวหรือสังคม ความกลัวจึงถูกซ่อนอยู่ในการคิดเทียบกับความตายและภาพที่ชวนหดหู่เศร้าใจของใบไม้ปลิดปลิวและสูญสิ้น

2 ความกลัวคือใบไม้ร่วง

ความหมายต้นทาง	การถ่ายโยง	ความหมายปลายทาง
ใบไม้แห้ง เหี่ยว กรอบผุ	→	สภาพภายนอกที่ไม่น่าดู = ความกลัว
เป็นแผ่นบาง	→	รู้สึกหดหู่ ตัวลีบแฟบ
การร่วงหลุดลงพื้น	→	สภาพจิตใจตกต่ำ
ลักษณะหมุนปลิวตามลม	→	ความรู้สึกไปตามอาการ

3) [ความกลัวคือความอัปลักษณ์] ดังตัวอย่าง “ผมเกรงว่าลูกค้าจะนึกขยะแขยง ชายหน้ายับเยินที่เดินเสิร์ฟกาแฟไปทั่ว” คำกริยา “เกรง” เป็นการคาดการณ์หรือแสดงทัศนภาวะที่คิดว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นอย่างหนึ่งในลักษณะของความกลัว ทำให้เกิดพื้นที่ความคิดของการการคาดการณ์และจินตนาการล่วงหน้าของสภาพเชิงกายภาพที่เปลี่ยนแปลงไปจากชายหนุ่มเป็นชายแก่ชรา “หน้ายับเยิน” ซึ่ง

แสดงสภาพของความอัปลักษณ์ที่ไม่มีใครพึงประสงค์ให้เกิดแก่ตนเอง หรือแม้กระทั่งเมื่อพบปะคนชรา (ที่ไม่ใช่คนในครอบครัว) โดยส่วนใหญ่จะไม่ต้องการเห็น

3 ความกลัวคือความอัปลักษณ์

ความหมายต้นทาง	การถ่ายโยง	ความหมายปลายทาง
สภาพไม่น่ามองไม่น่าดู	→	สภาพที่ไม่ต้องการให้เกิด
ผิวพรรณขรุขระ เละเทะ	→	การสัมผัสที่หม่นหมอง
ทำให้ขาดความมั่นใจ	→	รู้หวาดระแวง

4) [ความกลัวคือการเลือกตั้ง] ดังตัวอย่าง “ผมไม่กลัว ผมมีหนึ่งสิทธิ์หนึ่งเสียงเหมือนกับคนอื่นๆ” แม้รูปภาษาจะแสดงภาวะปฏิเสธของความกลัว แต่ก็เป็นอารมณ์ความรู้สึกในกลุ่มความกลัว ถ้อยอุปลักษณ์ “หนึ่งสิทธิ์หนึ่งเสียง” อยู่วงความหมายต้นทางของการเลือกตั้ง เช่น หน้าที่พลเมือง การตัดสินใจเลือก เป็นต้น ได้ถ่ายโยงไปวงความหมายปลายทางของความกลัว แม้ความกลัวไม่มีคุณสมบัติเกี่ยวกับหน้าที่ แต่ความกลัวเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้กับทุกคนเช่นเดียวกับหน้าที่ที่พึงมีพึงปฏิบัติ และในชีวิตจริง มนุษย์ก็ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ก็มี ดังนั้น การถ่ายโยงคุณสมบัติเป็นไปทิศทางเดียวกัน และความกลัวเป็นสิ่งรั้งความคิดของการเสี่ยงหรือการเลือกเสมือนการเลือก/ไม่เลือกผู้แทนเข้าสภา

กรณีของอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์นี้สะท้อนให้เห็นถึงอำนาจอันชอบธรรม (Authorized Right/authority) มากกว่าการใช้อำนาจอันครอบครอง (Bad Power/manipulation) คือ สิทธิในการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ แต่ระหว่างสภาวะนั้นมีการแทรกแซงจากมืออำนาจอันมิชอบได้ กล่าวคือ ผู้มีอำนาจทางแรงกำลัง อาวุธ พรรคพวก ผลประโยชน์ ฯลฯ ก่อกระทำให้เกิดความกลัวแก่ผู้มีสิทธิ์ และความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตหดหาย ผู้คนจึงหวาดผวาจนจำยอมเปลี่ยนอุดมการณ์ และผลแห่งการเลือกตั้งไม่ตรงตามเจตนาแต่แรก ความเสียหายดังกล่าวสัมพันธ์กับ อุปลักษณ์ของการเลือกตั้งอย่างชัดเจน

ความน่าสนใจอีกประการ คือ วิธีคิดและวิเคราะห์ พบว่า ความอัปลักษณ์เป็นเหตุ (Cause) ที่ก่อให้เกิดผล (Result) ของความกลัว ซึ่งเป็นการแทนที่แบบการกำหนดเรียกด้วยชื่ออื่นมาแทนอีกสิ่งหนึ่งหรือนามนัย (Metonymy) ทว่าผู้วิจัยพบคุณสมบัติสำคัญของความหมายต้นทาง “ความอัปลักษณ์” มาอธิบายความกลัวได้อย่างครอบคลุม จึงกำหนดเป็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ โดยนำคุณสมบัติของความอัปลักษณ์ (Ugliness) มาบรรยายเกิดภาพ ในภาษาศาสตร์ปริชานนำเสนอการเก็บเค้าโครงภาพร่างผ่านประสบการณ์ เมื่อรับสัมผัสความอัปลักษณ์ในระดับหนึ่ง ก่อเกิดเป็นความรู้สึกแย่ร้ายในใจ ความคิดก็รู้สึกรันทดตาม สภาวะแห่งความกลัวเกิดขึ้นอย่างหนีไม่พ้น

4 ความกลัวคือการเลือกตั้ง

ความหมายต้นทาง	การถ่ายโยง	ความหมายปลายทาง
ลงคะแนนเสียง	→	ต้องกล้าตัดสินใจ (ทำได้หรือไม่?)
สิทธิที่มี (เลือก/ไม่เลือก)	→	แนวทางวิธีการขจัดความกลัว
ผลของการเลือกจากการใช้สิทธิ	→	ผลของการมี/ขจัดความกลัว

5) [ความกลัวคือการคุมขัง/คุมประพฤติ] ดังตัวอย่าง “และไม่มีสิทธิ์บังคับให้ผมกลัวในสิ่งที่น้านวลกลัวด้วย” ถ้อยอุปลักษณ์ที่แสดงความหมายต้นทางคือคำว่า “บังคับ” เป็นคำที่มักใช้เกี่ยวกับศาล งานบริหารยุติธรรม นักโทษราชทัณฑ์ เป็นต้น เป็นการแสดงอำนาจเหนือของผู้มีอำนาจต่อผู้ด้อยอำนาจ ความสัมพันธ์ระหว่างการบังคับควบคุมและกุมขังเป็นการกักขังความคิดและอารมณ์ไปพร้อมกัน ก่อให้เกิดความกลัวอย่างชัดเจน มนุษย์เรามีสิทธิ์พื้นฐานแห่งการใช้ชีวิตเชิงเสรีภาพในลู่ทางที่ถูกต้อง เมื่อผ่านประสบการณ์ของการคุมขังทั้งทางตรงและทางอ้อม ย่อมสร้างภาพร่างในหัวสมองให้นึกถึงความเลวร้ายและยากลำบาก ดังนั้น มโนทัศน์ของการถูกจับขังได้รับการเชื่อมโยงไปถึงการลงโทษ และความทรมานตามมา

5 ความกลัวคือการคุมขัง/คุมประพฤติ

ความหมายต้นทาง	การถ่ายโยง	ความหมายปลายทาง
การกักขัง	→	การกำหนดขอบเขตให้เกิดความรู้สึกอึดอัด
การบังคับ	→	ภาวะครอบงำความรู้สึก
ผู้คุม	→	ความรู้สึกครอบงำตลอดเวลา
นักโทษ/ผู้ถูกคุมขัง	→	คนที่มีความกลัว

6) [ความกลัวคือโรค] ดังตัวอย่าง “ยิ่งถ้าคนบ้านนั้นเอางูโยนข้ามรั้วมา น้ากับยายคงช็อกตายก่อน” ถ้อย อุปลักษณ์คำว่า “ช็อก” เป็นคำในวงการแพทย์เพื่อดูอาการโรคหรือภาวะทั้งทางร่างกายและจิตใจ ภาวะช็อกมีลักษณะที่นิ่งชะงักงันทันที รวมถึงการทำงานของกล้ามเนื้อ สมอง มีผลต่อการคิด และการควบคุมสูญเสียไป ซึ่งเป็นความหมายต้นทางถ่ายโยงไปสู่ความหมายปลายทางของความกลัว

กรณีนี้มีความเหมือนกับผลข้อ 3) [ความกลัวคือความอัปลักษณ์] เนื่องจากเป็นกระบวนการนามนัย (Metonymic Process) แบบแสดงเหตุ-ผล การเป็นโรคเป็นเหตุให้เกิดผลของความกลัว ซึ่งเป็นธรรมดาสามัญของมนุษย์ แต่ผู้ประพันธ์นำปรัชญาและความจริงพื้นฐานของถ้อยอุปลักษณ์ “ช็อก” (Shock) มาอธิบายบรรยากาศของช่วงหนึ่งในเรื่องสั้น “สงบงงในดงงู” เพื่อให้เข้าถึงความรู้สึกที่กดดันและคาดการณ์ว่าเป็นอันตรายแก่ชีวิตได้ มีผลต่อการดำเนินเรื่องประเด็นการเมืองท้องถิ่นที่ขับเคี่ยวผ่านการรณรงค์หาเสียงก่อนการเลือกตั้ง แต่มีเหตุการณ์ของงูกัดคนตาย ซึ่งมีผู้คนขยายความของเรื่องราวว่าเป็นผลการต่อสู้ที่เป็นฝ่ายตรงข้ามต่ออำนาจเก่าในชุมชน ตัวละครที่สนทนาระหว่างกัน ไม่ได้ป่วยจริง กลับมีเหตุของอาการช็อกจากเรื่องราวข่าวลือที่น่ากลัว ดังนั้น คำว่า “ช็อก” อยู่ในความหมายของวงการสาธารณสุขกับอาการเจ็บป่วย ซึ่งกำหนดเป็นมโนทัศน์ได้ ผู้วิจัยพิจารณาเป็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในวงการแพทย์การรักษาโรค มีผลต่อการนำมาเปรียบเทียบผ่านการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารให้เกิดน้ำหนักและความเข้าใจของเนื้อหาอย่างเข้มข้น ข้อวินิจฉัยนำมาสู่การสรุปเฉพาะส่วนได้ว่า ไม่เพียงแค่ภาษาพูดและภาษาเขียนทั่วไป หากยังพบกลวิธีเชิงเปรียบเทียบในวรรณกรรมที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับตัวบทประเภทอื่นๆ ดังนั้น อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในวรรณกรรมมีความสำคัญที่สะท้อนการวิพากษ์เชิงสังคมได้ดีเช่นกัน

6 ความกลัวคือโรค

ความหมายต้นทาง	การถ่ายโยง	ความหมายปลายทาง
โรค	→	ชื่อของอาการที่ได้ยินรู้สึกแย่
อาการแย่ที่ปรากฏเกิดกับมนุษย์	→	สภาพเลวร้ายเกิดในความคิดคน
การรักษา	→	วิธีการขจัดความกลัว
ภาวะเรื้อรัง	→	สภาพความกลัวที่ยังมีอยู่

7) [ความกลัวคือความตาย] ดังตัวอย่าง “คนที่เอาแต่กลัวหงอไม่ต่างจากคนตายแล้ว” ถ้อยอุปลักษณ์ “คนตาย” เป็นหนึ่งในคุณสมบัติของวงความหมายต้นทางของความตาย แม้ความตายจะเป็นนามธรรม แต่มีลักษณะรูปธรรมมากกว่าความกลัว เนื่องจากสภาวะความตายและการตายที่เห็นเป็นฉาก ลำดับ ขั้นตอน ก็เกิดขึ้นให้เห็นแก่ทุกคน วิธีคิดเปรียบเทียบดังกล่าวสอดคล้องกับนักภาษาศาสตร์ปริชานทุกคนที่ผู้วิจัยได้ทบทวนทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นผลลัพธ์และตัวอย่างสนับสนุนว่าวงความหมายต้นทางต้องเป็นรูปธรรมมากกว่าวงความหมายปลายทาง ซึ่งที่แท้จริงอาจเป็นนามธรรมด้วยกันทั้งคู่ก็ตาม

สภาวะความเป็นประสบการณ์ของมนุษย์ที่รับสัมผัส เช่น เห็นผ่านทางสื่อโทรทัศน์และสื่อออนไลน์อย่างชัดเจน หรือประสบการณ์ตรงในชีวิต เช่น คนในครอบครัว หรือคนใกล้เคียงลาจากกันไป ประสบการณ์นี้ได้รับการกำหนดเป็นเค้าโครงของภาพร่างในความทรงจำแล้ว ย่อมดึงออกมาเปรียบเทียบและกลั่นความรู้สึกของความกลัว

7 ความกลัวคือความตาย

ความหมายต้นทาง	การถ่ายโยง	ความหมายปลายทาง
ความตาย	→	สภาวะที่ไร้ความมั่นคง
การสิ้นสุดลมหายใจ	→	การไม่มีหลงเหลือความกล้า
ศพ	→	คนที่กลัวที่ไม่กระทำอะไรได้ต่อ
การเผา การฝัง (ฌาปนกิจ)	→	การถูกทำลายจากความกลัว อาจก่อให้เกิดการสูญเสียชีวิต ทรัพย์สิน

8) [ความกลัวคืออวัยวะ] ดังตัวอย่าง “ผมใจหายวาบ เมื่อคิดว่าตัวเองเป็นคนสุดท้ายที่ได้คุยกับบูรพา” คำว่า “ใจ” เป็นอวัยวะหนึ่งของร่างกาย และแทนตัวบุคคล คือแทนสิ่งทั้งหมดได้ ลักษณะเช่นนี้เรียกว่ากลวิธีภาพพจน์แบบ “สัมพจนัย” (Synecdoche) ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มอุปลักษณ์ หรือนามนัย ได้เช่นกัน แต่เป็นถ้อยอุปลักษณ์ที่แสดงความกลัว เกิดการถ่ายโยงคุณสมบัติของความหมายต้นทางเกี่ยวกับการหมุนเวียนโลหิตเพื่อหล่อเลี้ยงร่างกายและชีวิต ไปยังความปลายทางของความกลัวที่มีองค์ประกอบด้านความมั่นคง/ไม่มั่นคง ทำให้เกิดหรือไม่เกิดความกลัว แม้คำว่า “ใจ” จะมีความหมายตีความตามบริบทเชิงนามธรรม คือสภาพอาการความคิด แต่เป็นสิ่งที่มาจากความหมายพื้นฐานคือ อวัยวะที่ทำให้มนุษย์มีชีวิตโดยการสูบฉีดหมุนเวียนโลหิต แล้วสามารถผลิตความหมายเชิงบริบทออกมาภายหลังก่อนการเปรียบเทียบ อีกทั้งถ้อยอุปลักษณ์ในลักษณะของการหายใจวูบวาบนั้น ใช้กับอวัยวะหัวใจ จึงตัดสินว่าเป็นรูปธรรมมากกว่าซึ่งนำมาอธิบายสิ่งที่เป็นรูปธรรมน้อยกว่า

กระบวนการหายใจของมนุษย์พบว่าอวัยวะหัวใจเป็นส่วนสำคัญที่สุดที่เป็นแหล่งหมุนเวียนโลหิตฟอกเลือดให้สะอาด เปลี่ยนคาร์บอนไดออกไซด์เป็นออกซิเจน เพื่อให้ร่างกายสดชื่น การหายใจจึงเป็นการแทนที่ด้วยชื่อเรียกอื่นของการมีชีวิต/ชีวิต ดังนั้น กระบวนการนามนัย (Metonymic Process) นี้ สร้างกลวิธีและหลักการนามนัย ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของนามนัยเอง เมื่อพิจารณารูปภาษาที่เป็นถ้อยอุปลักษณ์ คือ “ผมใจหายวาบ เมื่อคิดว่าตัวเองเป็นคนสุดท้ายที่ได้คุยกับบูรพา” อีกรอบ

พบความสำคัญเชิงสภาวะที่สัมพันธ์กับกายภาพของคำว่า “ใจ” เนื่องจากการแทนที่ของ “ใจ” ไปสู่สภาวะของความรู้สึก “กลัว” มีคำขยาย 2 ครั้ง คือ ครั้งที่หนึ่ง “หาย” เป็น “ใจหาย” แสดงสภาพของอาการในภาคแสดง (Predicate) ให้แก่ประธาน (Subject) ผู้มีสภาพ (Experiencer/senser) ในอาการตกใจสั่นหวั่นไหว การขยายความครั้งที่สองเกิดจากคำว่า “วาบ” เป็น “ใจหายวาบ” แสดงอาการหวาดหวั่นวิตกและกังวลมากยิ่งขึ้น ดังนั้น “ใจ” จึงเป็นนามนัยของความรู้สึกกลัว หลักการการแจงหน้าที่กับความหมาย (Thematic-Role Semantics) ดังกล่าวบ่งชี้พฤติกรรมของการใช้คำกริยาที่แสดงบทบาทของภาคประธาน มีผลต่อการเข้าใจเหตุการณ์และสังคมเชิงเปรียบเทียบในรูปแบบของหลักการอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ (Gruber, 1965; Fillmore, 1964; Dowty, 1964; Jackendoff, 1972 as cited in Okoro, n.d.)

อย่างไรก็ตาม นามนัยมีความสัมพันธ์กับวิธีคิดของอุปลักษณ์ คือ การเปรียบเทียบ ผู้วิจัยจึงคงผลลัพธ์นี้ให้เป็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ ด้วยเหตุผลของการสร้างแนวทางแบบกว้าง (Generalization) คือ การประมวลให้เป็นทิศทางเดียวกัน

8 ความกลัวคืออวัยวะ

ความหมายต้นทาง	การถ่ายโยง	ความหมายปลายทาง
หัวใจที่เจ็บป่วย	→	สภาวะสูญเสียความกล้า
มีการสูบฉีดโลหิต	→	ภาวะกระวนกระวาย เวียนวน
แข็งแรง/เปราะบาง	→	รู้สึกเข้มแข็ง/อ่อนล้าขลาดกลัว
ทำให้มีชีวิต	→	หากกลัว ก็เสมือนไม่มีชีวิต

9) [ความกลัวคือวัตถุ] ดังตัวอย่าง “อ๊อดโยนประเด็นหนักๆ ที่ผมพยายามหลีกเลี่ยงมาใส่หัวผม” ในที่นี้ต้องพิจารณาบริบทแวดล้อมด้วย เนื่องจากเป็นการสนทนาระหว่างตัวละคร “ต้น” กับ “อ๊อด” ที่กล่าวถึงเหตุการณ์ความกลัว คำว่า “ประเด็นหนักๆ” จึงเป็นสิ่งเรียกแทนความกลัว ถ้อยอุปลักษณ์ “โยน” ใช้กับสิ่งวัตถุ คำว่า “หลีกเลี่ยง” ใช้กับสิ่งที่ไม่ดี สิ่งปฏิกูล หรือกฎที่ไม่ควรละเมิด เส้นทางซ่อมแซม

เป็นต้น หากพิจารณาว่าเป็นมโนทัศน์ ความกลัวคือสิ่งปฏิกูล ก็ได้ นับเป็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ระดับจุลภาคหรือระดับย่อย (Subset)

รอฮ์แรร์ (Rohrer, 2007, pp. 43-44) กล่าวว่า อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับการเปรียบเทียบบรรจุภัณฑ์หรือสิ่งที่เก็บวัตถุได้นั้นเป็นเรื่องสากล เนื่องจากความคิด ปริชาน วัฒนธรรมผ่านภาษาต่างๆ มีการนำมโนทัศน์เรื่องบรรจุภัณฑ์ไปใช้ อย่างไรก็ตาม ในงานวิจัยพบว่า วัตถุสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์เห็นเป็นรูปร่างและจับสัมผัสได้ ก่อเกิดเป็นมโนทัศน์ที่นำมาเปรียบเทียบกับความกลัวว่าเสมือนหยิบจับไว้ในมือของมนุษย์และโยน ขว้างปา ออกจากตัวได้ ดังนั้น สิ่งที่เคยเก็บรักษาในบรรจุภัณฑ์ คือ วัตถุสิ่งของ จึงถูกนำมาเปรียบเทียบอย่างเป็นรูปธรรม การนำเสนอมโนทัศน์บรรจุภัณฑ์กับสิ่งวัตถุสอดคล้องกับผลวิจัยของ เกฟลิน (Gavelin, 2015) ที่นำมโนทัศน์ด้านสิ่งวัตถุ [OBJECT] มาเปรียบเทียบอธิบายมโนทัศน์ความรัก [LOVE] ในบทเพลงต่างๆ ของนักร้องชื่อ มารายฮ์ แครี (Mariah Carey) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความคิดของวัฒนธรรมภาษาอังกฤษที่ได้รับการสร้างสรรค์ผ่านรูปแบบเพลงหรือคีตศิลป์ ทำให้เข้าใจการใช้ชีวิตของชาวตะวันตกในแง่มุมของความรัก ซึ่งนำวัตถุสินค้าที่จับต้องมานำเสนอว่าความรักสัมผัสได้อย่างง่ายดายผ่านมือมนุษย์ พร้อมให้เก็บรักษา ทะนุถนอม หรือจับทิ้งเมื่อเลิกรา ผลวิเคราะห์นี้นำมาเปรียบเทียบกับผลวิเคราะห์ของผู้วิจัยได้ว่า มโนทัศน์ด้านวัตถุที่จับต้องได้ [OBJECT] เป็นสากล เพราะผลวิเคราะห์ของ อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ความกลัวคือวัตถุ] ยืนยันสากลลักษณ์ (Universal Feature) ของความคิดผ่านประสบการณ์เกี่ยวกับวัตถุสิ่งของ โดยที่นำไปเปรียบเทียบกับวงมโนทัศน์ปลายทางด้านอารมณ์ ในงานวิจัยนี้ คือ [ความกลัว]

9 ความกลัวคือวัตถุ

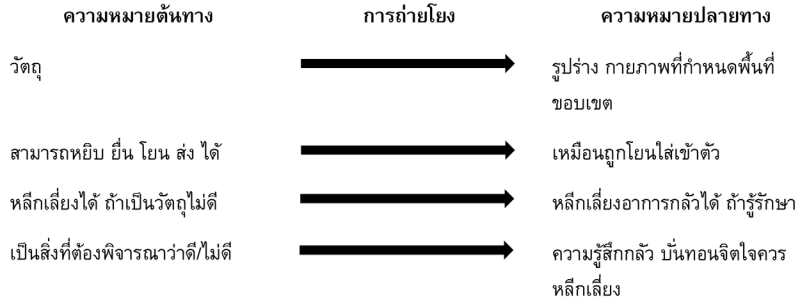

10) [ความกลัวคือจิตวิญญาณ] ดังตัวอย่าง “ผมรับคำอย่างขวัญกระเจิง” ถ้อยอุปลักษณ์ “ขวัญกระเจิง” เป็นการแสดงการเคลื่อนที่หนีหายของสิ่งที่เป็นมงคลและมั่นคงที่ทำให้มั่นใจ ความหมายปลายทางของความกลัวจึงได้รับการถ่ายโยงจากความหมายต้นทางของจิตวิญญาณ พิจารณาทางภาษาศาสตร์เชิงประวัติ คำว่า “ขวัญ” เป็นคำไทยแท้โบราณของภาษาตระกูลไทตะวันตกเฉียงใต้ (Proto-South West Tai) ควรสะกดตามระบบเสียงภาษาไทดั้งเดิมว่า “ขวัน” เนื่องจากเมื่อเปรียบเทียบกับภาษาไทยถิ่นพบว่ามีใช้และให้ความหมายตรงกัน สอดคล้องกับวิธีการตรวจสอบของกลุ่ม PLAGGLEJAZ (2007) กับ Steen (2010) การที่สะกดเป็น “ขวัญ” คงเป็นการปะปนยืมวิธีสะกดคำแบบเขมรในช่วงเวลาหนึ่งในอดีตซึ่งส่งผลถึงปัจจุบัน ดังนั้น คำว่า “ขวัญ” จึงควรเป็นความหมายของจิตวิญญาณ (ซึ่งคำนี้ยืมมาจากบาลีแทนคำไทย) โดยสามารถพิสูจน์ด้วยวิธีการภาษาศาสตร์เชิงประวัติและเปรียบเทียบ (Comparative and Historical Linguistics) จากภาษาไท(ย) ถิ่นต่างๆ ดังนี้ “ภาษาไทจ้วงใต้ ออกเสียงว่า /ขวั้น/ ภาษาไทขาว ออกเสียงว่า /ฆวั่น/ ภาษาไทเมืองเต๊ิก กับภาษาไทลาว ออกเสียงว่า /ขวัน/ ภาษาไทคำตี่ ออกเสียงว่า /ค้อน/ สำหรับภาษาไทเหนือ ภาษาไทใหญ่ ภาษาไทพ่าเก่ และภาษาไทอ่ายตอน ออกเสียงว่า /ขอน/” (นววรรณ พันธุเมธา, 2556. น. 43-59) เป็นที่สังเกตได้ว่า เสียงพยัญชนะต้นเป็นเสียงตำแหน่งเกิดที่เพดานอ่อน (velar) แม้จะต่างกันที่ลักษณะของเสียงว่าเป็นเสียง

หยุดกัก /ข/[3] กับเสียงเสียดแทรก /ฃ/[4] แต่เสียงพยัญชนะท้ายเป็นเสียง /น/ เสมอ แสดงว่าคำนี้ควรสะกดเป็น <ขวัน> ที่มาจากคำดั้งเดิมว่า “*ฃวัน”

ตัวอย่างนี้มีคำว่า “ขวัญ” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของศีรษะช่วงบนตรงกลางมีผมขดเป็นวงหมุน ซึ่งเห็นได้เชิงกายภาพ แต่นำมาแทนที่ของจิตวิญญาณความรู้สึกที่มั่นคง หากขวัญถูกรบกวน จะเกิดความรู้สึกอื่น เช่น อาการกลัว อาการประหม่า อาการมึนงง อาการเหม่อลอย ฯลฯ เข้ามาแทนที่ สอดคล้องกับรูปภาษาที่ใช้เชิงสำนวนว่า “ขวัญกระเจิง” “ขวัญหาย” “เรียกขวัญ” “ขวัญผวา” “ขวัญหนีดีฝ่อ” “อกสั่นขวัญแขวน” เป็นต้น กระนั้นผู้วิจัยก็จัดให้ผลวิเคราะห์ที่ได้เป็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ เนื่องจากมีวงความหมายของอวัยวะที่นำมาเปรียบเทียบกับความกลัว

10 ความกลัวคือจิตวิญญาณ

ความหมายต้นทาง	การถ่ายโยง	ความหมายปลายทาง
จิตวิญญาณ	→	ศูนย์กลางการรับรู้ มีสติ / ขาดสติ คือ กลัว
การล่องลอย ไร้การควบคุม	→	ภาวะที่ไม่สามารถประสานดำเนินการต่อได้
การดำรงอยู่ในมนุษย์	→	ความรู้สึกครอบงำที่ไม่กำจัดได้
การสูญเสียจิตวิญญาณ	→	สภาพที่ไม่ผ่านพ้นความกลัว

[3] การถ่ายถอดสัทอักษรภาษาไทยเป็นเพียงการหาค่าแทนเสียงเบื้องต้น ในที่นี้เสียงของ /ข/ และ /ค/ อยู่ในตำแหน่งและลักษณะของเสียงเดียวกัน คือ เพดานอ่อน เสียงหยุดกักไม่ก้อง /kh/ หากใช้เสียงดั้งเดิมของภาษาตระกูลไท (Proto-Tai) <ค> เป็น /*ค/ /*g/ เป็นเสียงก้อง

[4] สำหรับเสียง ฃ มีภาษาไทขาวออกเสียงเป็นเสียงเสียดแทรก เป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาด้านสัทศาสตร์เชิงประวัติว่า แต่เดิมคำว่า “ขวัญ” นอกจากจะสะกดเป็นคำไท(ย)แท้ว่า <ขวัน> แล้วนั้น เสียงพยัญชนะต้นที่แท้จริง เป็นเสียงเสียดแทรกด้วยหรือไม่ นั่นคือ /*ขวัน/ /*xwan^{A}/

11) [ความกลัวคือเชือก] ดังตัวอย่าง “ความหวาดกลัวยื่นมือเย็นเฉียบมารัด คอผมจนสั่นไปหมด” ในรูปภาษานี้มีการสร้างบุคคลวัต (Personification) ให้ความหมายต้นทางความกลัวเป็นมนุษย์ที่ยื่นมือ ถ้อยอุปลักษณ์ “รัด” ทำให้เกิดการมัดรอบบางสิ่งบางอย่างคือ “คอ” ราวกับเป็นเชือก การวิเคราะห์เช่นนี้อาจมีข้อโต้แย้งว่าวัตถุอื่น สามารถนำมารัดหรือกระทำการมัดห่อหุ้มสิ่งต่าง ๆ ได้ ทว่าประสบการณ์และภาพร่างของมนุษย์ซึ่งจดจำสภาพกับวิธีใช้ของวัตถุเพื่อการรัดมัดสิ่งของได้ดีที่สุด คือ “เชือก” ดังนั้นผลของการวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยกำหนดเป็นพื้นฐานตามแนวทางของภาษาศาสตร์ปริชานแล้ว

11 ความกลัวคือเชือก

ความหมายต้นทาง	การถ่ายโยง	ความหมายปลายทาง
เชือก	→	ความกลัวสั่งสมดั่งค้างเหมือนมีเส้น/สายมาโยง
ใช้ผูกรัดสิ่งของ	→	มีการรัดรึงตรึงความรู้สึกกลัวไว้
ใช้ผูกรัดคอให้ตายได้	→	ทำให้วิตก หวาดหวั่น พรั่นพรึง
เป็นเส้นยาว	→	เป็นสิ่งที่ติดตัวรู้สึกยาวนาน

12) [ความกลัวคือพิษ] ดังตัวอย่าง “แต่มันยังคงซุ่มอยู่เงียบ ๆ พ่นพิษแห่งความหวาดกลัว ฉีดพล่านเข้าไปตามเส้นเลือด แล่นทะลวงเข้าสู่หัวใจผม” ถ้อยอุปลักษณ์ “พ่นพิษ” เป็นคำกริยากระทำของงู ถ้าต้องการทราบว่าความกลัวคืออะไร มีลักษณะความร้ายแรงแค่ไหน ก็สามารถอธิบายได้ด้วยความหมายต้นทางที่เป็นรูปธรรมกว่าไปสู่ความหมายปลายทาง คุณสมบัติของพิษที่เป็นความหมายต้นทาง คือ ฆ่าคนตายได้ หรือ ทำให้เกิดความเจ็บปวดแก่ร่างกายอย่างรุนแรง เช่นเดียวกับคุณสมบัติความหมายปลายทางความกลัว ที่ทำให้มนุษย์ที่มีอาการกลัวอาจเป็นอันตรายแก่ตนเองได้ พิษที่ซึมซาบแผ่ซ่านไปทั่วร่างกายทำลายการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ เปรียบกับความกลัวที่ดักความคิดไม่ให้ขับเคลื่อนได้ จึงก้าวตามปรากฏการณ์ไม่ทัน ความกล้าหาญไม่อาจเกิดขึ้น

12 ความกลัวคือพิษ

ความหมายต้นทาง	การถ่ายโยง	ความหมายปลายทาง
พิษ	→	ความรู้สึกที่ทรมานทำลายชีวิต
ให้โทษ เกิดอันตราย ตายได้	→	ทำให้เจ็บปวด เครียดถึงตายได้
แผ่ซ่านในร่างกาย ทำให้ชา	→	รู้สึกกลัวแผ่ไปทั่วในความคิด
ได้รับพิษจากสัตว์พิษ หรือสสาร	→	เกิดจากการพบปะสิ่งที่น่ากลัว

13) [ความกลัวคือมนุษย์] ดังตัวอย่าง “ส่วนผมนึกละอายที่ถูกความกลัวเตะถีบให้ตกต่ำลงเรื่อยๆ” มีการสร้างความกลัวให้เป็นมนุษย์ตามกลวิธีบุคคลวัตอีกครั้ง อันเกิดจากถ้อยอุปลักษณ์ “เตะถีบ” คุณสมบัติของความหมายต้นทางที่อยู่ในระดับสามัญสำนึก ทำให้เข้าใจได้ทันทีคือ ความสามารถที่ใช้อวัยวะเตะถีบได้คือมนุษย์ การเตะถีบ ทำให้ร่วงหล่นตกลงมา นำไปสู่ความหมายปลายทางความกลัวที่ทำให้ตื่นตระหนก ตกใต แตกตื่น หรือตกจากสภาพที่มั่นคงลงมา ในการวิเคราะห์ระดับภาษาที่สัมพันธ์กับปรัชญา จะพบว่า ทุกสรรพสิ่งที่สื่อสารผ่านภาษา หลั่งไหลมาจากการใช้ชีวิต ความเป็นตัวตนของมนุษย์ มนุษย์เป็นผู้กระทำปฏิบัติ หรือสร้างสิ่งต่างๆ ขึ้นมาเอง ทั้งระดับนามธรรมความรู้สึก เช่น ความกลัว ในที่นี้มีการเปรียบเทียบกับมนุษย์ จึงสามารถวิพากษ์เชิงปรัชญากับวาทกรรม (Discourse) ได้อย่างลงตัว

13 ความกลัวคือมนุษย์

ความหมายต้นทาง	การถ่ายโยง	ความหมายปลายทาง
มนุษย์	→	ภาวะ/รูปร่างของความกลัว
มีชีวิต ร่างกาย ความคิด	→	มีการก่อตัวตนในหัวสมอง
เตะต่อยตี ทำลายทำร้ายได้	→	ก่อกวน รบเร้าตลอดเวลา
สั่งการควบคุม	→	ครอบงำประสาทความคิด

14) [ความกลัวคืองู] ดังตัวอย่าง “แต่ผมรู้ว่างูตัวที่แผ่แม่เบี้ยอยู่ในหัวผม มีพิษร้ายพอ ๆ กับงูเห่าตัวนั้น มันฉกชิงศักดิ์ศรีอันน้อยนิดของผมไป ทิ้งไว้แต่ไอ้ขี้ขลาดที่ใช้ชีวิตอย่างเงียบสงบและมืนงงไปวัน ๆ ใช่ครับผมถูกพิษความกลัวพุ่งใส่จนมืนงงจริง ๆ เพราะผมประกาศปาว ๆ ว่าอยากได้สนามกีฬา แต่ผมไปกาเบอร์หนึ่ง” รูปภาษานี้มีความคล้ายกับอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ข้อที่ 12) [ความกลัวคือพิษ] แต่อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ความกลัวคืองู] นี้ มีการมุ่งเน้นที่ตัวงูตามถ้อยอุปลักษณ์ “งูตัวที่แผ่แม่เบี้ยอยู่ในหัวผม”

14 ความกลัวคืองู

ความหมายต้นทาง	การถ่ายโยง	ความหมายปลายทาง
งู	→	ภาพที่นึกคิดว่าน่ากลัว
รูปร่างยาว ปลายหน้ามนแหลม มีเกล็ด ตาดุดัน มีเขี้ยว ลิ้นสองแฉก ผิวลื่น ลอกคราบ ดูน่ากลัว	→	ไหลวนเวียนในสมองความคิดของคน จนหลอนประสาท
ฉกกัด กินสัตว์ เขมือบ ขย้อนกลืน	→	เป็นความรู้สึกจุกอก ติดคอ ลำบาก ไม่สามารถหลุดพ้นได้
บางตัวมีพิษ	→	มีผลต่อการใช้ชีวิตของบางคน

เมื่ออ่านตีความเรื่องสั้นนี้จะพบอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ระดับมหัพภาคหรือระดับกว้าง นั่นคือ [ความกลัวคือสัตว์] ดังตัวอย่าง “กลัวงู กลัวตัวเงินตัวทอง ขยับเขยื้อนออกมาเป็นเพื่อนร่วมทาง” เป็นการสมมติซึ่งเป็นพื้นที่ความคิดอีกอย่างผ่านการใช้บุคคลวัต นับเป็นหนึ่งในการเปรียบเทียบ และในทางภาษาศาสตร์ปริชานก็นับเป็นหน่วยย่อยหรือสับเซ็ต (Subset) ของอุปลักษณ์ (นามนัย สัมพจนัย) สัตว์ที่ปรากฏในรูปภาษาดังกล่าว คือ “งู” “ตัวเงินตัวทอง” ซึ่งเป็นสัตว์เลื้อยคลานแต่เปรียบเป็นเพื่อนร่วมทาง ซึ่งมีสภาวะทำให้เป็นมนุษย์ อย่างไรก็ตามประเด็นคือถ้อยอุปลักษณ์ “งู” “ตัวเงินตัวทอง” มีคุณสมบัติของวงความหมายต้นทาง ได้แก่ รูปลักษณ์

ไม่สวยงาม ดูอันตราย ส่งไปยังความหมายปลายทางของความกลัวที่เป็นนามธรรม แต่ทำให้หดหู่ วุ่นวาย ยากต่อการจัดการ

ยิ่งไปกว่านั้น “งู” เป็นประเภทสมาชิก/ส่วนย่อยหรือสับเซ็ต ของคำว่า “สัตว์” แต่ตัวบทเกิดการเน้นเด่น (Attention) ไปที่ “งู” จึงกลายเป็นความคิดที่ต้องการสื่อสารในตัวบทเรื่องสั้นนี้ที่เด่นชัด เรียกว่า “การทำให้เด่นเป็นพื้นหน้า” (Foregrounding) วิธีคิดที่ทำให้บางประเด็นเด่นขึ้นมาเป็นพื้นหน้าเห็นชัดเจนและโดดเด่นแตกต่างจากพื้นหลัง (Backgrounding) เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างรูปแบบและการดำเนินเรื่องทางวรรณกรรมและตัวบทประเภทอื่นๆ แม้กระทั่งการเขียนข่าว การเขียนสปอตโฆษณา ซึ่งสัมพันธ์กับการใช้ภาษา ถ้อยภาษาที่ใช้มีพลังที่สะท้อนสังคมในบางประเด็นได้ก่อให้เกิดการวิเคราะห์เจาะจงไปที่ถ้อยภาษานั้น ซึ่งเป็นถ้อยอุปลักษณ์ที่อธิบายถ่ายโยงความหมายก่อให้เกิดความเข้าใจสิ่งต่างๆ เชิงเปรียบเทียบ ผลวิเคราะห์ทั้งหมดเป็นกรณีศึกษาที่เหมาะสมเพื่อเปิดโอกาสและเปิดโลกทัศน์ในการวิจัย และเป็นแนวทางการศึกษาด้านภาษาศาสตร์ปริชาน เนื่องจากมีการกำหนดการศึกษาวิจัยด้วยการเริ่มต้นที่เหมือนต่างกัน เช่น การเริ่มต้นที่มโนทัศน์ “สัตว์” เพื่อตั้งเป็นสมมติฐาน หรือการเริ่มต้นที่ความคิดทฤษฎีเพื่อทดสอบประสิทธิภาพ หรืออื่นใด งานนี้จึงเป็นหนึ่งในแบบแนวทางให้อ่านศึกษา

8. อภิปราย สรุปผล และข้อเสนอแนะ

8.1 อภิปรายและสรุปผล

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็นทฤษฎีภาษาศาสตร์ที่สามารถนำมาพิจารณาประเภทตัวบทวรรณกรรมได้ เนื่องจากวรรณกรรมเป็นแหล่งข้อมูลของการใช้ภาษาและถือว่าเป็นภาษาจริง (Language in Use) โดยเกิดจากความคิดสร้างสรรค์กับประสบการณ์ของมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทางปริชาน (Cognition)

ผลวิจัยที่ได้พบอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ 14 ประเภท และมีความหลากหลาย การจัดกลุ่มของการเปรียบเทียบอาจไม่เหมาะสมต่อการพิจารณาเพียงเรื่องสั้นเรื่อง

เดียว แต่มีการกำหนดมโนทัศน์ความกลัวได้อย่างชัดเจน และประเภทตัวบทได้เฉลยคำตอบให้เกิดผลวิจัยขึ้นมาได้เป็นอย่างดี ดังนั้น การศึกษาวิจัยภาษา ความคิด ตัวบท อารมณ์ เชิงการถ่ายโยงเชื่อมสัมพันธ์และเปรียบเทียบดังทฤษฎีดังกล่าว มีประสิทธิภาพ ความสำคัญอีกประการ คือ การทดสอบสมมติฐานที่วางไว้ให้เป็นการนำทางของการวิจัย พบว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน เพราะผลลัพธ์ที่ได้มีวงมโนทัศน์ต้นทางที่หลากหลายมาอธิบายวงมโนทัศน์ปลายทางของความกลัวในเรื่องสั้น “สงบงงในดงงู” เนื่องจากชื่อของเรื่องสั้นมีผลกระทบต่อความคิดความเชื่อของผู้อ่านเบื้องต้นแล้วว่า “สัตว์” หรือ “งู” ควรได้รับการกำหนดเชื่อถือว่าเป็นวงมโนทัศน์ต้นทางที่เด่นที่สุด แต่ผลวิเคราะห์ไม่สนับสนุนตามทั้งหมด ดังนั้น วัจนลีลาภาษาในตัวบทของวรรณกรรมอาจเป็นหนึ่งปัจจัยสำคัญที่นำเสนอการเลือกใช้ภาษามาถ่ายทอดเล่าเรื่องเป็นประสบการณ์ที่ต้องศึกษาวิจัยลงลึกอย่างชัดเจน

แม้การถ่ายโยงมโนทัศน์ของความหมายต้นทางไปสู่ความหมายปลายทางยังต้องแสดงการอธิบายประกอบ บางลักษณะไม่สามารถนำคำสำคัญ (นามวลี) มาวางเทียบได้ ต้องขยายความให้เกิดความเข้าใจ เป็นสิ่งที่ถูกต้องตามทฤษฎีอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์โดยต้องนำสิ่งที่เป็นรูปธรรมมากกว่ามาอธิบาย กล่าวคือทั้งสองมโนทัศน์อาจเป็นนามธรรมทั้งคู่ แต่มโนทัศน์ที่มีลักษณะเป็นรูปธรรมมากกว่า พิจารณาให้ได้มากที่สุดก่อนการนำเปรียบเทียบ เช่น อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ความกลัวคือความตาย] ต่างก็เป็นนามธรรมด้วยกัน หรือ อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ความกลัวคือวัตถุ] แม้ความหมายของวัตถุดูเหมือนเป็นรูปธรรม แต่ลักษณะสำคัญที่นำมาอธิบายมีข้อขัดแย้งบางประการ จำเป็นต้องอธิบายพรรณนาให้เกิดความกระจ่างชัด ลักษณะเช่นนี้จึงเป็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ทางวรรณกรรม บางอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ที่ได้มีลักษณะคาบเกี่ยว เช่น [ความกลัวคือพิษ(งู)] กับ [ความกลัวคืองู] แม้พิษจะเป็นส่วนหนึ่งของงู แต่ไม่ทั้งหมด จึงมีการจัดแยกความสำคัญของผลลัพธ์ที่เกิดจากมโนทัศน์ของ “พิษ” กับ “ตัวงู” ออกมา

ในงานวิจัยเป็นการศึกษาจากเรื่องสั้น แม้จะเป็นเพียงเรื่องเดียว แต่ให้เนื้อหาที่มีพลังสื่อสารผ่านการใช้ภาษาอุปลักษณ์ เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยชื่อเรื่อง “อุปลักษณ์เกี่ยวกับอารมณ์กลัวในรวมเรื่องสั้นและรายการโทรทัศน์ภาษาไทย” ของ

ณรงค์กรรณ รอดทรัพย์ อัญชลี วงศ์วัฒนา และพัชรินทร์ อนันต์ศิริวัฒน์ (2560) มีความเด่นสำคัญเหมือนคล้ายและแตกต่างกัน ดังนี้ พบว่ามีอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์จำนวน 9 มโนทัศน์กับอารมณ์ ได้แก่ อุปลักษณ์ผู้มีอำนาจเหนือกว่า อุปลักษณ์การทำเกษตรกรรม อุปลักษณ์ปรากฏการณ์ธรรมชาติ อุปลักษณ์อาหาร อุปลักษณ์สิ่งมีค่า อุปลักษณ์สงคราม อุปลักษณ์วัตถุ อุปลักษณ์สัตว์ และอุปลักษณ์มนุษย์ ซึ่งมีจำนวนแตกต่างจากงานของผู้วิจัยมีจำนวน 14 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ สิ่งที่มีความแตกต่างเห็นชัดได้มากที่สุด คือเรื่องของอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์อวัยวะตามที่ ณรงค์กรรณ รอดทรัพย์ และคณะ ได้วิเคราะห์ให้ขวัญเป็นอุปลักษณ์อวัยวะ ในส่วนของผู้วิจัยเองนั้นวิเคราะห์ให้ขวัญเป็นเรื่องของจิตวิญญาณ โดยพิจารณาจากเงื่อนไขทางภาษาศาสตร์เชิงประวัติเข้ามาเกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ แหล่งข้อมูลที่ศึกษาแม้จะมีความคล้ายคลึงกันในเรื่องของวรรณกรรม เพราะของคณะผู้วิจัยนั้นใช้แหล่งข้อมูลรวมเรื่องสั้นเช่นเดียวกัน แต่ก็ได้เสริมในเรื่องของรายการโทรทัศน์ ซึ่งเป็นรายการวาไรตี้ รวมถึงรายการทอล์คโชว์ พูดคุย เข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้น การกำหนดแหล่งข้อมูลศึกษาเท่ากับเป็นการคัดเลือกประชากรกลุ่มตัวอย่างและการเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่าง มีผลต่อการที่กำหนดทิศทางลักษณะงานวิจัยของการสร้างมโนทัศน์ รวมถึงการวิเคราะห์อุปลักษณ์ออกมา แม้จะใช้ทฤษฎีอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เหมือนกันก็ตาม ประเด็นสำคัญถัดมา คือเรื่องของอารมณ์กลัว แม้จะมีความเหมือนกันในการกำหนดให้เป็นหัวข้อ แต่ทว่าอารมณ์ที่สะท้อนวิถีของสังคมและความคิด ในการเปรียบเทียบค่อนข้างที่จะได้ผลลัพธ์ที่มีความแตกต่าง เพราะงานของผู้วิจัยไม่พบอุปลักษณ์เกษตรกรรม อุปลักษณ์อาหาร เหมือนอย่างของคณะผู้วิจัยนั้น ดังนั้น แนวเรื่อง แก่นเรื่อง และวิธีการดำเนินเรื่องของเรื่องสั้นต่างๆ ส่งผลต่อการผลิตความคิดเปรียบเทียบ

นอกจากนี้ ในงานของผู้วิจัยพบว่า การนำวงความหมายต้นทางมาอธิบายความหมายปลายทาง จำเป็นต้องมีการค้นหาความหมายปลายทางเพื่อไล่ลำดับย้อนร่องรอยไปสู่ความหมายต้นทางคู่กัน ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถอธิบายคุณลักษณะ หรือขยายความเกี่ยวกับหน่วยทางภาษา กล่าวคือ โดยส่วนใหญ่งานวิจัยด้านอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์มีการเปรียบเทียบระหว่างหน่วยคำหรือวลีของทั้งความหมายต้นทาง

กับปลายทาง แต่ในงานของผู้วิจัยเอง นำข้อความระดับอนุพากย์มาเปรียบเทียบที่แสดงการเชื่อมโยงและถ่ายโอนคุณสมบัติของสิ่งที่นำไปเปรียบสู่สิ่งที่ต้องการเปรียบ

แม้การเปรียบถ่ายโยงลักษณะข้อความยังไม่ค่อยเป็นที่นิยม แต่ผลลัพธ์ของการวิจัยนี้จำเป็นต้องนำเสนอลักษณะของการใช้ภาษาระดับประโยคมาอธิบาย พร้อมกับสร้างความคิดของการเปรียบเทียบเฉพาะในการศึกษาความเปรียบ (Trope) ทางวรรณกรรมมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การค้นหาถ้อยคำแสดงอุปลักษณ์ (Metaphorical Expression) ซึ่งนำพาให้เกิดการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบหรืออุปลักษณ์ขยายความ (Metaphorical Extension) ต่อไปได้ สามารถสะท้อนกระบวนการคิดผ่านประสบการณ์ ระบบความคิด และการใช้ภาษาของมนุษย์ที่เรียกว่า “ภาษากับความคิด” (Language and Thought) การอภิปรายเพื่อเห็นข้อดีข้อเด่นข้อแตกต่างอย่างมีหลักวิชาการ ก็จะเอื้อให้เกิดประโยชน์ในแง่ของการศึกษาระหว่างภาษากับความคิดเชิงเปรียบเทียบ ที่เรียกว่าอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ได้อย่างเป็นระบบ อยู่ที่ว่ามีการจัดวางและดำเนินการตามหลักทฤษฎีได้อย่างเต็มที่หรือไม่ แล้วจะกลายเป็นประโยชน์แก่บุคคลอื่นๆ ที่มีความสนใจในด้านภาษาศาสตร์ปริชานเกี่ยวกับอุปลักษณ์ต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ความกลัวในงานวิจัยนี้เป็นการศึกษารูปลักษณะและการใช้ภาษาในเรื่องสั้น “สงบงงในดงงู” ซึ่งเป็นประเภทตัวบททางวรรณกรรม แต่สามารถศึกษาต่อยอดร่วมกับภาษาพูดผ่านสื่อ/ช่องทางเทคโนโลยีอื่นๆ เพื่อแสดงความเหมือนต่างทางการใช้อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์

2. การศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ความกลัวในงานวิจัยเป็นเพียงอารมณ์สื่อสารเดียว สามารถศึกษาครอบคลุมอารมณ์ต่างๆ เพื่อพิจารณาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เพื่อสะท้อนระบบความคิดหรือปริชานด้านการเปรียบเทียบเกี่ยวกับอารมณ์ได้ต่อไป

รายการอ้างอิง

จันทรา รัศมีทอง. (2559). สงบงงในดงงู. ใน *วรรณกรรมรางวัลพานแว่นฟ้า ประจำปี 2559* (น. 23-45). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

ณรงค์กรรณ รอดทรัพย์ อัญชลี วงศ์วัฒนา และพัชรินทร์ อนันต์ศิริวัฒน์. (2560) อุปลักษณ์เกี่ยวกับอารมณ์กลัวในรวมเรื่องสั้นและรายการโทรทัศน์ภาษาไทย. *วารสารอารยธรรมศึกษาโขง-สาละวิน, 8*(2), 85-107.

นววรรณ พันธุเมธา. (2556). *คำว่า มิ่งและขวัญ*. สืบค้นเมื่อ 23 เมษายน 2562 จาก http://www.royin.go.th/?ebook=.

ภาพที่ 1. *เรือจอดนิ่ง*. สืบค้นเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2564 จาก https://www.flickr.com/photos/shankaronline/49840484502.

ภาพที่ 2. *คนยืนนิ่ง*. สืบค้นเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2564 จาก https://vectorified.com/man-standing-vector.

สิริศิระ โชคทวีกิจ. (2562). ความคิดที่เชื่อว่ามีอยู่ก่อนในเรื่องสั้น “สงบงงในดงงู”: แนวทางวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม, 38*(1), 154-172.

Caracciolo, Macro. (2017). Creative metaphor in literature. In Elena Semino and Zsófia Demjén (Eds), *The Routledge Handbook of Metaphor and Language*. London & New York: Routledge.

Gavelin, Emma. (2015). *Conceptual metaphors: a diachronic study of LOVE metaphors in Mariah Carey’s song lyrics*. Retrieved from https:www.divaportal.org/smash/get/diva2:902296/FULLTEXT01.pdf.

Geeraets, Dirk, & Cuyckens, Hubert. (2007). Introducing Cognitive Linguistics. In Dirk Geeraets & Hubert Cuyckens (Eds.), *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics*. New York: Oxford University Press.

Grady, Joseph E. (2007). Metaphor. In Dirk Geeraets & Hubert Cuyckens

(eds.), *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics*. New York: Oxford University Press.

Harrison, Chloe. (2017). *Cognitive Grammar in Contemporary Fiction*. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins.

Kottasová, Ivana. (2020, 20 July). *What you need to know about coronavirus on Monday, July 20 ; "Covid-19 survivors are discovering scary long-term effects of the disease. Strolls that feel like climbing Mount Everest."*. Retrieved July 22, 2020 from https://edition.cnn.com/2020/07/20/world/coronavirus-newsletter-07-20-20-intl/index.html

Kövecses, Zoltán. (2010/2002). *Metaphor: A Practical Introduction* (2nd ed.). Oxford: Oxford University Press.

Lakoff, George. & Johnson, Mark. (2003/1980). *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press.

Lakoff, George. & Turner, Mark. (1989). *More than Cool Reason: A Field Guide to Poetic Metaphor*. Chicago: University of Chicago Press.

Lee, John J. H. (2018). *Russian Formalism and Its Legacy*. Retrieved July 22, 2020 from https://www.academia.edu/41445184/Russian_Formalism_and_Its_Legacy.

Okoro, Adedayo Deborah. (n.d.). *Semantic Roles and Theta Roles*. Retrieved July 22, 2020 from https://www.academia.edu/31879197/SEMANTIC_AND_THETA_ROLES.

Richards, Ivor Armstrong. (1936). *The Philosophy of Rhetoric*. Oxford: Oxford University Press.

Ricoeur, Paul. (1977). *The Role of Metaphor: Multi-disciplinary Studies of the Creation of Meaning in Language*. Toronto: University of Toronto Press.

Rohrer, Tim. (2007). Embodiment and Experientialism. In Dirk Geeraets &

Hubert Cuyckens (Eds.), *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics*. New York: Oxford University Press.

Steen, Gerard J. (1994). *Understanding Metaphor in Literature: An Empirical Approach*. London: Longman.

Steen, Gerard J, Dorst, Aletta G. Herrmann, J. Berenike, Kaal, Anna A., Krennmayr, Tina, & Pasma, Trijntje. (2010). *A Method for Linguistic Metaphor Identification: From MIP to MIPVU*. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins

Received: July 21, 2020
Revised: January 15, 2021
Accepted: May 20, 2021